

EL MIRALL

Núm. 113

500 PTA / 3,01 Euros

Dossier

*Els centres
culturals del 2000*

Entrevista

*Arti Leimbacher:
«Hi ha molts de
decoradors i
pocs artistes
de veritat»*

Art

*Stern, 50 anys de
fotoperiodisme*

Societat

*Jaume Vidal,
un apassionat
del cinema*

Seccions: itineraris • cinefàgia • llibres • la botiga

Cultura de l'Aigua

APRÈN DE LA
NATURA.

AIGUA, NOMÉS LA
NECESSÀRIA

La natura és sàvia. Per això, les plantes mediterrànies necessiten poca aigua per sobreviure. A l'hora de planificar el teu jardí, compta amb les plantes mediterrànies. N'hi ha una varietat immensa de colors i de formes. Hi guanyaràs tu i hi guanyarà la nostra natura.

Telèfon de l'aigua
Informa't: **900 700 100**

APROFITA
L'AIGUA

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Conselleria de Medi Ambient

Quatre illes,
un país
cap frontera

EL MIRALL

Universitat de les
Illes Balears
Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colònia

EDITORIAL

CARPETO/VETO

4

DOSSIER

NOUS EQUIPAMENTS CULTURALS: TEMPS LLIURE I ENTRETENIMENT

5

MISCEL·LANIA D'ACTUALITAT

UNA DIDÀCTICA PLAGUETA DE CATALÀ / LA VEU I LA POESIA

17

NOTES LITERÀRIES

PERE ROSSELLÓ BOVER: POESIA I PAISATGE, MALLORCA I BANYALBUFAR

18

REPORTATGE

ANTONI OLIVER: EL PP NO ÉS DESMARCA DE RABASCO
QUAN ACUSA DE XENÒFOBA L'OCB

20

ENTREVISTA

ANTONI OLIVER: ARTI LEIMBACHER: «HI HA MOLTS
DE DECORADORS I POCs ARTISTES DE VERITAT»

25

SOCIETAT

ANTONI OLIVER: JAUME VIDAL, UN APASSIONAT DEL CINEMA

32

TENDÈNCIES

ITINERARIS: GASPAR VALERO

CINEFÀGIA: MATÍAS VALLÉS

LLIBRES: BIEL MESQUIDA

LA BOTIGA: EL MIRALL

36

ART

CRISTINA ROS: STERN,
CINQUANTA ANYS DE FOTOPERIODISME

42

REVISTA CULTURAL
Juliol 2000 · Núm. 113

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR
Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2^a
07001 Palma

President: Ferran Gomila
Editor: Antoni Mir

Producció, administració i
publicitat:

C/ de la Impremta, 1, pral. 2^a.
Tel.: 971 72 59 37

Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmaes)
08003 Barcelona

Delegació a València:
C/ de Moratín, 15
46001 València

Web i adreça de l'OCB
a Internet
<http://www.partal.com/ocb>
Correu electrònic:
ocb@ibernet.com

Director:
Gaspar Valero

Director adjunt:
Antoni Llompart

Redactora en cap:
Joana Mas

Secretari de redacció:
Tomeu Martí

Consell de redacció/
col·laboradors
Antoni Oliver
Biel Mesquida
Pere Rosselló Bover
Antoni Mir
Antoni Llompart
Joana Mas

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió dels autors.

Coberta: Arti Leimbacher
Fotos: Pep Pastor

Disseny: Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició:
Ecogràfic

Impressió:
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 47 57 54

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5104834968

Carpeto

«España es una cosa hecha por Castilla», sentenciava José Ortega y Gasset al celebrat assaig *España invertebrada*. Setanta-cinc anys després, la fundació que porta el seu nom ha impulsat un pretès estudi sobre l'ensenyament de la història als centres d'ensenyament secundari de tot l'Estat, que, publicat sota els auspicis de la Real Academia de la Historia (RAH), ha volgut demostrar que els afanyes dels moviments de renovació pedagògica i dels historiadors que —de Jaume Vicens i Vives ençà— refutaren la visió visigòtica de la història hispànica comencen a donar, afortunadament, els seus fruits.

Ara bé, l'escrit de la RAH també posa de manifest que la nostàlgia del temps en què la història era, essencialment, la memorització de dates i noms il·lustres —preferiblement reials—, l'obsessió pels segles XVI, XVII i XVIII *en que no se ponía el sol* i la identificació de la història ibèrica amb la monarquia castellana són encara doctrina de fe en els cenacles intel·lectuals de la capital del regne... d'Espanya naturalment. D'altra manera, no s'entén l'escàndol que suscita entre els eminents acadèmics que en alguns manuals es designi el segon rei de Castella que portà el nom de Felip per Felip II de Castella. Naturalment, no han considerat el fet que Felip I *El Hermoso* mai no regnà sobre territoris tan negligibles com Portugal, Aragó, València, Catalunya, les Balears o Nàpols, en *las cabezas* dels habitants dels quals, seguint un altre dicteri de Don José, no hi *cabe el Estado*.

Veto

Les expansions retòriques, embolicades de ciència, dels historiadors nostàlgics serien matèria de coverbo si no fos pel ressò que han tengut en una opinió pública prèviament sensibilitzada i perquè cal emmarcar-les en un context de reforçat centralisme en l'orientació de la política espanyola.

Editorial

Així, en el front cultural i educatiu, cal ressenyar la resolució judicial que qüestiona que el català pugui ser llengua pròpia d'una universitat catalana (la Rovira i Virgili de Tarragona); la impugnació, per part del grup de l'eurodiputat Vidal-Quadras, del Reglament de normalització lingüística de la Pompeu Fabra; les gratuïtes difamacions de la Real Academia de la Historia contra les escoles basques; l'encimbellament d'intel·lectuals i polítics de trajectòria nítidament hostil als nacionalismes perifèrics a prelatures de gran prestigi (Juaristi a la Biblioteca Nacional, Múgica com a defensor del poble...); l'afany de reforçar el mercat estatal de llibres de text, tot gratificant les grans editorials amb rebaixes en els preus i censura periodística dels continguts de les *localistes* editorials de la perifèria; el segon intent de fer, de la reforma de les humanitats, la revisió de la LOGSE i la *coordinació* de les polítiques autonòmiques, el cavall de Troia d'un MEC que havia quedat reduït als territoris de Ceuta i Melilla, i la imposició del districte únic universitari i la criminalització constant de la política lingüística i educativa de la Generalitat de Catalunya. Sense que hi manquin suports externs sota l'aspecte d'oportunes investigacions del Parlament europeu o ben divulgats informes del Departament d'Estat dels EUA.

En l'aspecte econòmic, la nul·la consideració de l'executiu central envers les competències autonòmiques en matèries tan sensibles com els horaris comercials, el dictat de mesures desreguladores de la gestió del sòl que no atenen l'especificitat de territoris, com els insulars, en què el problema no és la manca, sinó l'excés d'espais urbanitzables, i un seguit de disposicions presentades com a liberals invaliden, per un costat, l'acció normativa d'ajuntaments i comunitats autònomes i, per l'altre, reforcen l'actuació d'oligopolis originàriament vinculats a la burocràcia estatal i d'escala espanyola o transnacional.

I, mentre la majoria absoluta del PP li permet prosseguir amb la seva croada contra el nacionalisme basc i menystenir de manera ostensible les pretensions del catalanisme moderat, creixen les veus *progressistes* que critiquen el PSOE que hagi deixat el camp fecundíssim del nacionalisme espanyol en mans de la dreta.

Nous equipaments

Cultura, temps lliure i entreteniment

Dossier

Mallorca, en aquest darrer any, ha evolucionat pel que fa a la disposició d'espais culturals. Els nous equipaments i els serveis que donen als ciutadans de l'Illa es troben en consonància amb els temps moderns, on es barreja dins una coctelera el concepte de cultura, temps lliure i entreteniment. El resultat: Sa Mònica, el Centre Flaçaders, Can Gelabert i Costa Nord.

L'auditori Sa Màniga

17.000 usuaris durant el primer any

PERE SANTANDREU

El pasat 29 de maig l'auditori Sa Màniga de Cala Millor va complir el seu primer any de vida, amb un balanç de més de 17.000 usuaris en les seves propostes artístiques i culturals.

L'auditori Sa Màniga de Cala Millor s'inaugurà el 29 de maig de 1999. Aquest centre, que depèn de l'Ajuntament de Sant Llorenç (Mallorca), va néixer amb dos objectius clars: el primer, dotar la zona d'un espai adequat per a convencions, reunions, cursos, seminaris..., i atreure grups. El segon, servir de motor de dinamització cultural, que potenciï sobretot les arts escèniques, musicals i plàstiques. El projecte era ambiciós en la seva concepció i ho continua essent actualment. En aquest sentit, Sa Màniga es vol convertir en un referent, i situar-se, així, entre els cinc primers centres de Mallorca d'aquestes característiques.

A continuació, es presenta un brevíssim balanç de la tasca realitzada per Sa Màniga com a centre cultural i com a centre de convencions, i s'indiquen alguns dels projectes de futur que ja han estat aprovats.

Sense cap dubte, el públic ha de ser l'indicador que demostrï l'èxit i l'acceptació d'un centre com Sa Màniga. En aquest sentit, el primer any haurà comptat amb, aproximadament, 17.000 usuaris, una xifra força significativa.

D'entre les activitats desenvolupades, destaca la programació musical, que inclou uns trenta concerts anuals, i que hi han atret més de set mil persones. Per a la pròxima temporada, aquesta tendència continuarà, i se seguirà centrant sobretot en música clàssica, perquè, exceptuant Palma i la seva àrea d'influència, la comarca no disposa de cap altre espai amb una programa-

ció regular semblant. D'altra banda, s'estudia la possibilitat d'introduir-hi noves línies, com músiques del món o jazz.

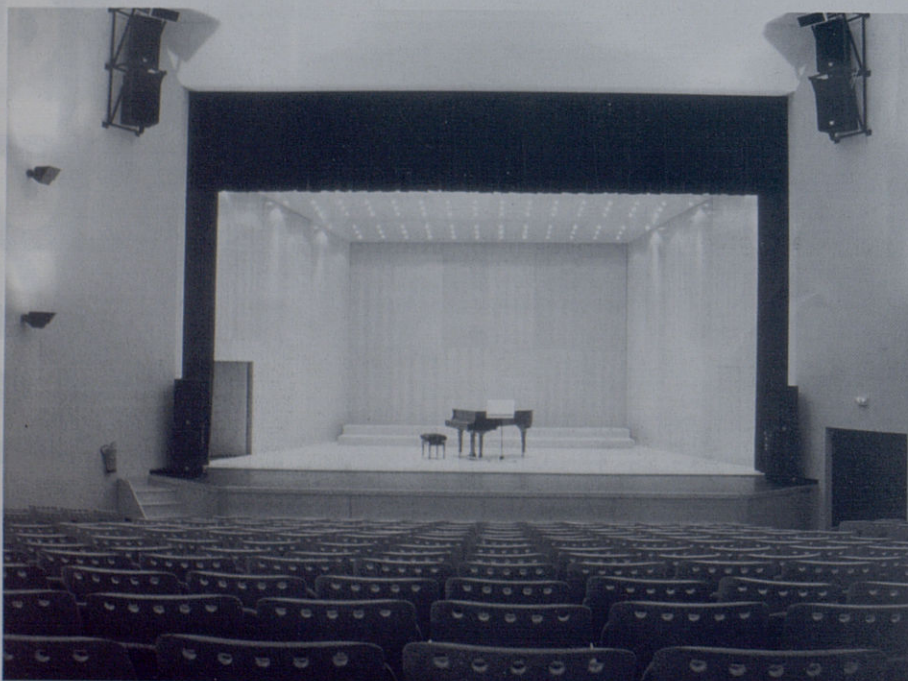
Les exposicions que s'han organitzat de pintura, escultura, i fotografia han atret unes cinc mil persones. Les propostes plàstiques que es presenten a Sa Màniga estan acompanyades d'altres activitats entorn de l'exposició: visites guiades, conferències sobre l'exposició i, a partir del pròxim setembre, tallers per a escoles de primària.

La proposta teatral que s'hi ha ofert ha estat menor en relació amb la plàstica o la musical. La línia amb què l'auditori es proposa continuar és oferir uns muntatges de qualitat artística sense renunciar a un nombre important de públic.

Les actuacions que arribaran a Sa Màniga durant els pròxims mesos són totes de primera fila, i es destinen a un públic ampli. Els gèneres també són ben diversos: drama, comèdia, musical, clàssica. Es tracta, en definitiva, d'una proposta ben variada per als mesos d'estiu.

Serveis especialitzats

Com a centre de convencions, Sa Màniga ofereix serveis especialitzats que no es poden obtenir a cap altre centre de la comarca. En primer lloc, es disposa d'uns espais de gran capacitat per a convencions o reunions, amb un auditori de 472 butaques i cinc sales de feina. Cada una d'aquestes sales té una cabuda per a unes 60 persones. En segon lloc, s'hi ofereixen serveis com el de traducció simultània, o servei de *coffee-break* o bar. La planta hotelera acompanya les demandes d'un sector molt exigent, i, així, es pot triar entre hotels de quatre i cinc estrelles, amb

L'auditori té 472 places.

una relació qualitat-preu molt valorada.

Fins ara diferents entitats han fet ús de les instal·lacions, i s'hi han celebrat presentacions de productes, reunions d'empresa, seminaris universitaris, sessions de treball de diferents administracions, convencions i taules rodones. La tasca que s'ha duit a terme fins ara ha consistit bàsicament en la presentació del centre a fires, en la confecció de material promocional i en la integració com a membre en associacions que a Mallorca canalitzen aquest tipus de demanda.

Projectes de futur

L'objectiu prioritari de Sa Màniga és consolidar i augmentar l'assistència d'usuaris. Per això, s'intensificaran les campanyes que informin el ciutadà de les activitats que ofereix l'auditori. Als ja habituals programes que es publiquen (n'hi ha en quatre versions: catalana, castellana, anglesa i alemanya), trameses per correu electrònic als usuaris subscrits, cartells, torretes informatives, pancartes, anuncis a la premsa local, comarcal i insular, insercions a la ràdio, aviat s'hi sumará la informació que figurarà a la pàgina WEB.

A més a més, s'han aprovat una sèrie de projectes, considerats de primera magnitud, que es materialitzaran a partir de la pròxima temporada: institució d'un ajut anual per a la creació o la investigació, convocatòria de la II Setmana Europea de Música Religiosa durant la Setmana Santa de 2001, i coproducció d'una obra.

L'Ajuntament de Sant Llorenç té la intenció d'instituir un ajut, de caràcter anual, que alternadament fomenti la creació artística i la recerca en el

Representació de Les dones sàvies, de Molière, que va tenir lloc durant els actes inaugurals de 1999.

camp de les arts. Aquest ajut tindrà una dotació aproximada d'1,5 milions de pessetes. En aquests moments se n'estan redactant les bases.

Música religiosa

Després de l'èxit de la primera convocatòria, molt possiblement per als dies 8, 10 i 14 d'abril de 2001 es duran a terme els grans concerts que s'inclouen dins el marc de la II Setmana Europea de Música Religiosa. Aquesta setmana ofereix una proposta molt especialitzada de música, i uns programes molt rigorosos, tot i que indubtablement pot arribar a un públic no especialista. Enguany les formacions han interpretat música clàssica de tradició occidental, sobretot de J. S. Bach. Per als altres anys s'hi convidaran representants d'altres tradicions i religions.

A fi d'estimular el conreu de les arts escèniques i musicals, l'auditori Sa Màniga, després d'un any de funcionament, destinarà part del seu pressupost a la producció pròpia d'una

obra, o col·laborarà en la coproducció d'una obra d'una companyia professional. Es contribueix d'aquesta manera a la dinamització de l'activitat escènica i musical, sense limitar-se únicament a importar productes acabats.

En resum, les expectatives inicials s'han vist superades àmpliament, i així ho confirmen els 17.000 usuaris. De cara al futur més immediat l'Ajuntament de Sant Llorenç i l'auditori intensificaran les relacions amb altres entitats, a fi d'arribar a convenis sòlids de col·laboració. Tot plegat, una aposta de qualitat per a un públic que creix en nombre i en exigència artística.

*** Pere Santandreu és el director de sa Màniga**

*** Auditorium sa Màniga**
Carrer de Son Galta, 4. Cala Millor.
Sant Llorenç des Cardassar
Web: www.samaniga.com

Roldan

Cream espais per conivre

Eusebi Estada, 66 - 68 · 07004 Palma

Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667

Internet: <http://www.roldan.es>

E-mail: roldanib@roldan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

Orrell i Calmarí - Tel. 971 290 922

Centre Social Flassaders

Un espai per a la dinamització cultural

JOAN MANUEL ROSA

El Centre Falssaders neix amb la voluntat de recuperar socialment les persones que viuen a la zona i de normalitzar les relacions amb la resta de ciutadans de la Gerreria.

La iniciativa comunitària Urban és un programa europeu que permet engagar un projecte de recuperació integral en ciutats que tenen zones amb situacions vulnerables o de degradació social, econòmica i urbanística.

L'Ajuntament de Palma, el mes de març de 1998, rebé comunicació oficial que la Comissió Europea li havia aprovat un programa Urban. A Palma, l'Urban afecta la zona del Temple, composta pels barris de la Gerreria i la Calatrava. El programa Urban El Temple és el motor de recuperació d'una de les zones més degradades de tota la Comunitat Autònoma i aborda les infraestructures; el desenvolupament del teixit econòmic; la creació d'equipaments socials, culturals i de formació; programes socials, de formació i d'inserció laboral, a més d'una línia de suport a la gestió, la divulgació i l'avaluació d'aquests programes.

Així doncs, l'Urban El Temple afecta l'entorn urbà i el medi ambient, l'oferta d'equipaments socioculturals i de formació, però també la situació de les persones,

el teixit econòmic... En definitiva, pretén la transformació d'una zona de Palma degradada en una zona *més* de la ciutat.

Fruit d'aquest programa neix el Centre Social Flassaders, amb la voluntat de complir els objectius de recuperació social de les persones que viuen a la zona i de normalitzar les relacions de la resta de ciutadans amb la Gerreria. Així, les dues línies del centre són: oferir serveis que permetin la dinamització social, cultural i educativa de la zona i promoure activitats que atreguin la resta de ciutadans i facin normal l'ús del barri.

El Centre Social Flassaders es configura a partir d'una sèrie de principis inspiradors. Volem fomentar la convivència intergeneracional, i per això el centre és obert a tota la família: padrins, pares i fills. Coneixem les dificultats de gestió que ocasiona aquesta convivència, però estam convençuts que els aprenentatges que se'n deriven són imprescindibles per formar una comunitat forta i solidària. També creim en el respecte intercultural, ja que avui dia ens trobam davant massa situacions d'intolerància, fruit del desconeixement de l'altre. Flassaders vol apostar per la convivència i el respecte intercultural com a base educativa.

Sovint podem observar com el concepte d'integració s'assimila al de renúncia d'identitat d'origen per tal d'adoptar la identitat del poble acollidor. Entenem que la integració no passa per la renúncia, sinó per guanyar signes d'identitat nous que ens enriqueixen com a persones sense perdre els propis del nostre origen. A més d'aquesta

accepció d'integració cultural, Flassaders és, sens dubte, un centre obert a tots, és a dir, d'integració social.

El Centre Social Flassaders ofereix espais de trobada per tal de dur a terme activitats culturals, formatives, educatives, d'oci, de promoció de la salut... La mateixa estructura de l'edifici ens permet observar-ne clarament l'oferta.

A la planta baixa es troba la recepció, una cafeteria i una sala per a les persones majors. També hi ha una instal·lació per a exposicions i mostre. Aquest espai s'emprarà per afavorir el fet de tenir una oferta interessant que atregui població de la resta de barris cap a la Gerreteria. Des de juliol i durant tres mesos, es presentarà l'exposició «Signos del Siglo. Cien años de diseño gráfico en España», actualment exposada al Museo Reina Sofía de Madrid.

A la planta primera hi ha dues sales polivalents. Hi ha altres sales polivalents al centre destinades a la realització de tallers i activitats. Aquestes en concret estan destinades a activitats *brutes*, és a dir, a aquelles que requereixen aigua (per exemple, tallers de cuina, fang, pintura...). També s'hi troba un servei de cangur, el qual pretén restar impediments per a la participació de la dona en activitats que ofereix el centre, per això guardarà els infants durant el temps en què els pares són en una conferència o realitzen un taller.

A la planta segona hi ha una sala de conferències equipada amb megafonia, videoprojector, retroprojectors, pantalles, saleta per a traduccions simultànies, etc., i té una cabuda per a 90 persones. És, sens dubte, un espai destinat a acollir activitats per a tota la ciutat (cicles de conferències, presentacions, jornades, congressos...). En aquesta mateixa planta es troben tres sales polivalents per a activitats de poc renou, per la qual cosa es poden emprar per a tasques d'educació d'adults, cursets, alfabetització, etc. Hi ha també una aula de suport escolar. A la zona ens trobam amb el problema que molts

El centre es troba en un dels barris més degradats de Palma, sa Gerreteria.

d'al·lots no tenen espai o material necessari a casa seva per fer els deures o estudiar. Des d'aquesta aula s'ofereix als infants de la zona aquest espai amb material (diccionaris, enciclopèdies, ordinadors...).

A la planta tercera hi ha una ludoteca, on hi ha jocs de taula, una taula de ping-pong, un espai informàtic, compost per 8 ordinadors carregats de jocs. També es pot utilitzar el centre informàtic. Es tracta de dues sales, una preparada amb dos grans ordinadors per realitzar cursets i activitats relacionades amb la imatge (vídeo, disseny...) i una altra sala que ofereix formació i assessorament a tots els veïnats i petits empresaris respecte a paquets de processadors de textos, fulls de càlcul, bases de dades i Internet. Disposa d'horari d'ús lliure de l'ordinador.

Per últim, hi ha un espai per a activitats físiques. No és necessària-

ment un gimnàs, però està equipat amb dutes i s'hi poden fer activitats físiques, com ball, gimnàstica de manteniment, ioga, etc.

A la planta quarta es desenvolupa el programa d'esplai, adreçat bàsicament als infants i que té com a objectiu la creació d'un club d'esplai al barri. Per a un altre progra-

Hi ha diverses sales polivalents, una ludoteca i un centre informàtic

ma anomenat Hotel d'Associacions hi ha tres sales amb armaris, de les quals podran disposar per fer-hi reunions aquelles entitats o associacions que ho sol·licitin, fins i tot, podran comptar amb un armari.

***Joan Manuel Rosa és coordinador del programa Urban Centre Social Flassaders C/ de la Ferreria cantonada de Flassaders s/n**

Web: www.a-palma.es/mirall-centre/mpc.htm

Can Gelabert

o «La posada de la núvia»

ANTONI POL

Amb l'engegada de Can Gelabert, Binissalem completa una ambiciosa infraestructura cultural, capaç de satisfer les necessitats del poble i obrir-se a tot el Raiguer.

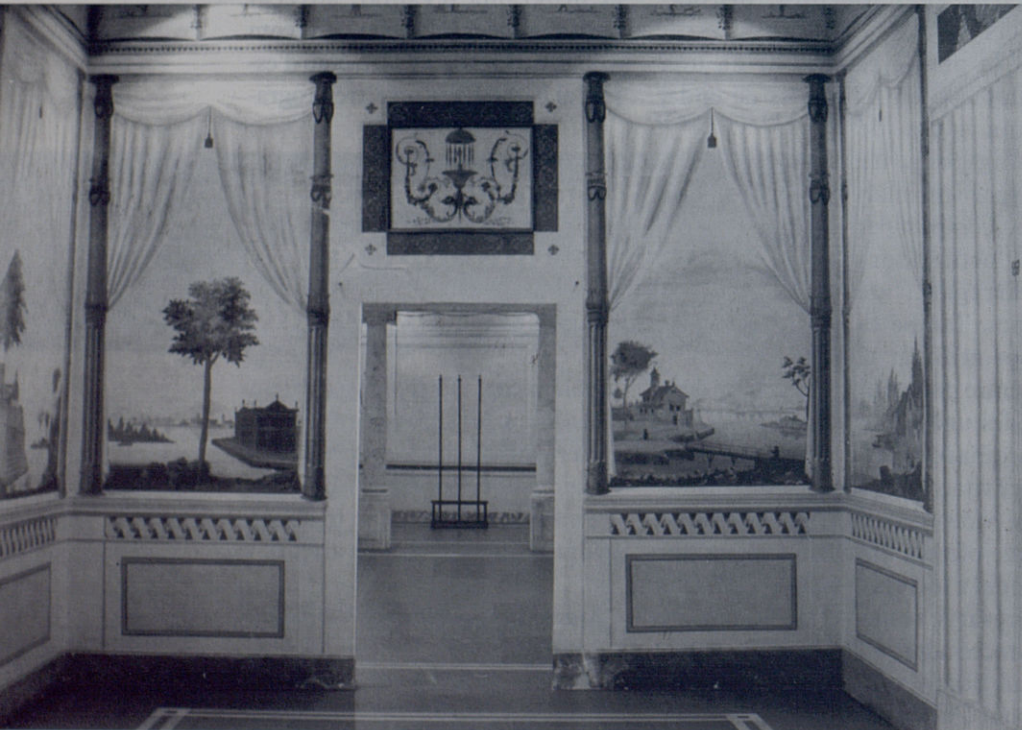
El passat dia 16 d'abril va ser inaugurat el Casal de Cultura de Can Gelabert. Era una aspiració intensament sentida i llarg temps esperada pel poble de Binissalem, des que el 1982 fou adquirit per l'Ajuntament de la Vila. Després d'uns anys de dubtes i incerteses i una manca manifesta de recursos, s'ha aconseguit, amb l'ajut de diverses institucions, fer realitat el vell somni.

Allà va néixer, el 6 de gener de 1916, el poeta Llorenç Moyà, el qual, en la dècada dels anys cinquanta, presentint el tràgic final d'un llarg procés de decadència, volgué elevar un càntic que sublimés els caires arquitectònics i els dies de glòria del casal, navili insígnia de l'estirp. Aquest cant fou *La posada de la nú-*

via (traducció poètica del nom del districte àrab *Hanat-Ar-Rosa*), poema que guanyà el Premi Ciutat de Palma de poesia de l'any 1955.

Aquest poema acaba de ser reeditat en edició facsímil en la col·lecció «Tia de Sa Real», sota els auspicis de l'Ajuntament de Binissalem i l'Obra Social de Sa Nostra. L'edició, feta per commemorar la rehabilitació de Can Gelabert com a casal de cultura, ve acompanyada d'un pròleg introductori i emmarca el poema com a pedra fonamental en la construcció del mite de Robines.

L'edifici, tot i conservar algun element medieval, és fruit de les reformes que s'hi dugueren a terme entre els anys 1664 i 1837. El primer terç del segle XIX és el de màxima esplendor del casal i del llinatge Gelabert. D'aquest període són les pintures d'estil pompeïà que decoren les estances de la planta principal i que constitueixen un dels elements més característics. La rehabilitació del vell immoble ha suposat l'adaptació de les estances familiars i de serveis —habitacions, menjador, cuina, estables, capella, celler, porxos— a les noves funcions. L'artífex de la restauració —l'arquitecte municipal Antoni Pons— ha introduït noves formes i materials en l'antiga estructura de pedra i morter, i ha aconseguit, amb un joc de línies atrevides i espectaculars, un ambient noble i acollidor. Cal destacar-ne la monumental escala de ferro que dóna accés al primer i segon pis i la gran pantalla de vidre que cobreix bona part dels dos arcs de mig punt que s'obren a migdia i que daten de 1765. L'entrada, espai en el qual conflueixen les perspectives de

Al primer pis, poden contemplar-se aquestes decimonòniques sales pompeianes.

cinc jocs d'arcs diferents, assoleix un caràcter de llotja que, més enllà del gaudi estètic, resulta molt idònia per a tota mena d'activitats artístiques, lúdiques o festives.

La planta baixa compta, a més, amb tres sales d'ambientació molt diferents i plurifuncionals, però especialment indicades com a galeries d'exposició. Una curiosa escala de caragol comunica amb el soterrani, de sòtil voltat i parets decorades amb dos *bacus* murals, obra de Pau Fornés i de Víctor Borisov. En aquest subsòl s'abeuren les arrels històriques de l'actual Festa de sa Verema.

Al primer pis, poden contemplar-se les decimonòniques sales pompeianes –per les pintures d'aquest estil que en decoren les parets– força sol·licitades avui per a la celebració de matrimonis civils i reduïts concerts de cambra. En la dècada dels vuitanta, aquest conjunt hagué de suportar la impotència municipal i les pintures del sòtil es van fer malbé definitivament. Les de les parets foren restaurades per un equip d'experts de Patrimoni de l'Estat.

Una sala d'uns 150m² completa l'equipament de la primera planta, que pot servir per a exposicions o conferències i que té una cabuda de més de cent places; un gabinet per tastar-hi vins envoltat de vidre –no es pot oblidar que Binissalem, seu de la denominació d'origen, es va consolidant com a capital vinícola– i altres dependències de servei (gerència, magatzem...).

Part essencial de l'equipament és la biblioteca municipal, que ja fa anys que funciona i que forma part de la xarxa de biblioteques de Mallorca que depèn del Consell de Mallorca. Dos ascensors faciliten l'accés de les persones amb minusvalideses a totes les plantes i serveis del casal. Està prevista la pròxima entrada en servei d'un bar. A mesura que s'afermi el bon funcionament del casal, s'hi integraran altres seccions, com l'Arxiu Històric Municipal o els estudis de Ràdio Robines.

La programació dels propers mesos d'estiu i tardor preveu, entre d'altres actes més puntuals, la celebració de tres concerts de cant coral i altres tres d'instrumentals, un cicle de cinema a la fresca, un

festival de teatre de carrer, diverses *performances* i exposicions de fotografia de temàtica variada.

La capacitat de les sales, l'estètica de l'arquitectura i el perfum llegendari que s'hi respira, són al·licients que conviden dur-hi a terme cursos i màsters universitaris, o de convencions i trobades de professionals relacionats amb el món cultural en el més ampli sentit de la paraula.

Amb l'engegada de Can Gelabert,

Binissalem completa una ambiciosa infraestructura cultural, capaç de satisfer les necessitats de la Vila i amb ganes d'obrir-se a tota la comarca del Raiguer. Si tenim en compte que també hi ha la Fundació Casa Museu Llorenç Villalonga, Binissalem podria convertir-se en un punt de referència cultural de primer ordre per a tot Mallorca.

L'escassa distància que la separa de Palma i les vies de comunicació –autopista, carreteres, tren...– que la hi enllacen, juntament amb l'atractiu urbanístic –plaça, església parroquial, cases senyorials– i l'oferta gastronòmica –cellers de vi

Al Casal de Cultura va néixer el poeta Llorenç Moyà el 1916

i cuina local exclusiva–, podrien afavorir la potenciació de Binissalem com a capital cultural del país de les cantàrides, segons anomena la comarca l'enyorat Llorenç Moyà.

***Antoni Pol és el gerent de Can Gelabert**

Can Gelabert
C/ de Portella s/n

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1
C.P. 07001

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

S'ARENAL

Pça Rul·lan Garcies, 5
C.P. 07600

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palau, 9
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A
C.P. 07013

SON FORTEZA

St. Isidre Llaurador, 25
C.P. 07005

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

GÈNOVA

Barranco, 22
C.P. 07015

EL TERRENO

Núvol, 1
C.P. 07015

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3
C.P. 07007

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27
C.P. 07012

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1
C.P. 07007

SON XIMELIS

Cap Enderrocat, s/n
C.P. 07011

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas Franch, 4
C.P. 07001

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104
C.P. 07002

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31
C.P. 07199

SON CLADERA

Cala Serena, 3
C.P. 07009

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2
C.P. 07009

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11
C.P. 07006

Centre Cultural Costa Nord

Un espai privat promogut per Michael Douglas

JOSEP CALATAYUD

El passat mes de març va tenir lloc la inauguració del Centre Cultural Costa Nord. Situat a Valldemossa i produït pel conegut actor Michael Douglas, Costa Nord vol ser un referent en l'oferta d'oci tant per al públic resident com per al turisme. Costa Nord és la culminació d'un projecte de més de tres anys de durada en el qual s'han polit diferents alternatives fins a arribar al disseny definitiu. La idea va néixer quan Michael Douglas va plantejar el seu interès de participar en l'oferta cultural de Mallorca a través d'algun centre o iniciativa. Els plantejaments inicials apuntaven a la creació d'una única sala de projecció ubicada a Valldemossa on es mostraria un documental sobre la serra de Tramuntana, però aviat es va veure que es podia arribar molt més lluny i proposar un centre únic a l'Illa amb ressonància internacional i unes perspectives molt allunyades de la mera atracció turística.

Es va adquirir una casa i es va escollir com a arquitecte Dani Freixas, responsable entre moltes altres obres del pavelló de la Na-

vegació de l'Expo 92 o del monestir de Santes Creus. Freixas va assimilar immediatament la idea i va plantejar un projecte que oferia solucions i propostes d'acord amb la filosofia del centre, és a dir, crear un diàleg entre elements de l'arquitectura mallorquina i les darres propostes en disseny, alhora que mantenir sempre la idea de crear un espai mediterrani, obert i acollidor. No va ser fàcil. Integrar una sala polivalent, una àrea audiovisual, una àrea d'exposició, una àrea de botiga, cafeteria, restaurant i instal·lacions diverses en una superfície de només 1.500 metres quadrats és un repte que Dani Freixas va solucionar amb idees molt enginyoses i que, com ara veurem, varen repercutir en els continguts prevists per a cada una de les àrees.

Per començar, la sala multifunció oferia una capacitat reduïda, suficient per a la projecció del documental, però escassa per als concerts que s'hi volien realitzar. La solució va ser recolzar tota l'estructura del sostre i del frontal de la sala en dos pilars situats als ex-

A la imatge de la dreta, l'actor nord-americà fotografat per Annie Leibovitz per a la revista Paris Match espanyola l'agost de 1998.

Espai exterior, amb panells explicatius sobre el paisatge, la fauna, la flora i els personatges de la serra de Tramuntana.

trens. Així, mentre es fan projeccions audiovisuals la sala roman tancada amb una cortina de portals de ferro que a la cara exterior duu gravats els noms dels diferents punts geogràfics de la serra de Tramuntana. Quan es fa un concert, les portes corredisses s'arpleguen en ambdós costats de manera que el camp de visió des de les grades no pateix les interferències produïdes per columnes i pilars. Amb les portes obertes, la capacitat de la sala passa a ser d'unes 340 localitats. La triple pantalla de la sala va influir directament en la producció del documental protagonitzat per Michael Douglas. La pantalla central és més grossa i s'hi projecten les imatges protagonistes, les dels laterals completen l'efecte panoràmic d'algunes seqüències i donen suport a la principal, de

tal manera que es crea un efecte audiovisual molt diferent al de qualsevol altre documental.

El rodatge va tenir lloc el juny passat i hi varen intervenir 15 persones que varen treballar en exteriors localitzats per Gaspar Valero —el qual també ha tingut una important participació en l'àrea de l'exposició. Per als plans aeris es va utilitzar un helicòpter i moltes escenes varen tenir com a escenari el Rafael Verdera. Finalment, The Mill, una de les darreres produccions del qual ha estat *Gladiator* de Ridley Scott, va realitzar-ne la postproducció, i es va procedir al doblatge al català, castellà, alemany i francès per part de les persones que habitualment donen la veu a les pel·lícules protagonitzades per Michael Douglas. La versió catalana està doblada per l'ac-

tor Joan Bonet.

La projecció es realitza mitjançant equips digitals únics a Espanya, que estan dirigits per un sistema informàtic MediaMatrix que coordina no tan sols l'audiovisual, sinó també les obertures de les portes, de les cortines i de les versions d'idioma.

Després de la projecció, l'itinerari condueix el visitant al Nixe, que és una recreació del vaixell homònim de l'Arxiduc i a bord del qual va navegar pel Mediterrani. La sala presenta un audiovisual en què la veu de Michael Douglas fa un recorregut per la vida de Lluís Salvador per mitjà dels objectes que decoraven les cabines del vaixell.

En sortir de l'audiovisual, el públic té l'opció de visitar la botiga o de passejar per una petita exposició. «La dei-

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demaneu informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

Plaça Rosselló, 4A, 3r

Tel. 971 72 33 56

Fax 971 71 89 01

07002 Palma (Mallorca)

• Plànols Topogràfics

- Medicions
- Replanteigs

• Fotografies Aèries

- Verticals
- Panoràmiques

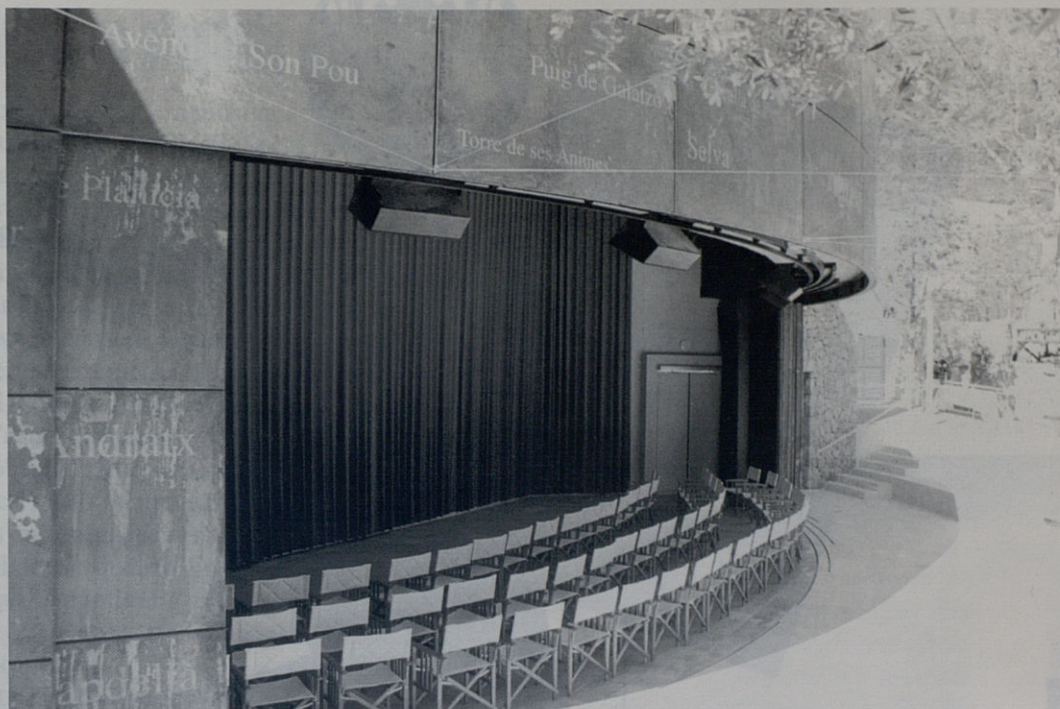
• Publicitat Aèria

• Peritatges

• Valoracions

• Projectes Agrícoles

• Estudis Mediambient

A l'auditori, s'exhibeix un documental sobre Mallorca protagonitzat per Michael Douglas.

xa de la passió» presenta reproduccions de dibuixos de l'arxiduc Lluís Salvador, estris de treball usats pels qui fa cent anys vivien a i de la serra de Tramuntana. També s'hi presenten algunes mostres de la flora i referències sobre personatges vinculats al noble austrohongarès.

El guió literari del documental va ser escrit per José Carlos Llop, el qual també va intervenir juntament amb Dani Freixas en l'àrea audiovisual (Nixe). Gaspar Valero va tenir una importància decisiva a l'hora de realitzar l'exposició «La deixa de la passió».

Això és, en definitiva, el que trobarà el visitant a Costa Nord, però no és la frontera de les possibilitats d'aquest centre. L'aposta cultural de Costa Nord comença per l'espai mateix i els continguts que ofereix.

El programa cultural es va inaugurar el passat 2 de juny amb el primer concert del festival Nits Mediterrànies, que es prolongarà fins al mes de setembre i en el qual intervien músics de renom com Philip Glass, Michel Camino i Tomatito o Maria del Mar Bonet, entre altres primeres figures del jazz, del flamenc, de la fusió i de la música contemporània.

Per a la temporada d'hivern està previst un programa de visites per a escolars, que inclourà l'edició de quaderns de treball, audiovisuals i material de suport amb l'objectiu de despertar en els més joves el respecte per la Serra i el medi ambient en general. No es pretén alligonar a ningú, sinó cridar l'atenció del visitant sobre l'enorme riquesa de la serra de Tramuntana i recapacitar sobre la neces-

sitat de conservar el patrimoni natural i cultural.

És cert que Costa Nord, en línies generals, està orientat a un públic turístic. Però, en tot cas, cal recordar que els continguts tenen una variant cultural innovadora que el diferencien de qualsevol altre centre de característiques semblants. També convé ressenyar que no depèn de cap fundació associada a una caixa d'estalvis o empresa, ni tampoc rep finançament públic. És una iniciativa privada que aprofita el flux del turisme per oferir continguts i convidar a la reflexió.

***Josep Calatayud és Relacions externes de Costa Nord.**

Costa Nord de Valldemossa

Avinguda de Palma, 6. Valldemossa.

Web: www.costanord.com

**Viajes
MARTEL S.A.**

CREUERS AGOST I SETEMBRE

GRÈCIA I DRUNBOVNIK,

Preus cabina interior **199.900**

cabina exterior **239.800**

Inclòs vol Barcelona - Venècia - Barcelona.

EUROPA, AGOST 2000

SICÍLIA AL SEU AIRE, AVIÓ DES DE BCN + COTXE
des de **69.400**

SARDENYA AL SEU AIRE, AVIÓ DES DE BCN + COTXE
des de **60.900**

CROÀCIA AL SEU AIRE, AVIÓ DES DE BCN + COTXE
des de **75.500**

PRAGA-BUDAPEST, VOL DES DE PALMA **120.800**

CARIB, AGOST 2000

L'HAVANA, SORTIDES DIÀRIES DES DE MADRID
des de **123.200**

RIVIERA MAIA -MÉXICO- tot inclòs
des de **201.100**

PUNTA CANA -REP. DOMINICANA- tot inclòs
des de **197.900**

AMÈRICA, AGOST 2000

ORLANDO
sortides diàries amb SPANAIR
des de **123.700**

NOVA YORK-ORLANDO
des de **203.000**

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com>

Pianos Can Garcias[®]

Pere Josep Garcias

Pianer

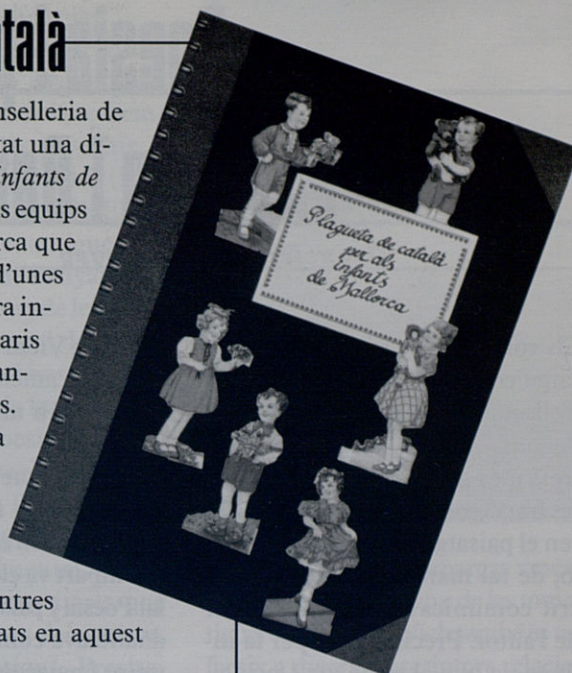

GROTRIAN-STEINWEG

Una didàctica plagueta de català

El Servei de Normalització Lingüística de la Conselleria de Cultura i Joventut del Consell de Mallorca ha editat una didàctica i, alhora, bella *Plagueta de català per als infants de Mallorca*. Es tracta d'un material de suport adreçat als equips d'educació infantil dels centres escolars de Mallorca que treballen amb nins i nines d'entre 0 i 6 anys. A més d'unes senzilles nocions filològiques introductòries de clara intenció divulgativa, la plagueta inclou petits vocabularis infantils, una sèrie de propostes didàctiques i un annex de 50 fitxes i dibuixos realitzats per Miquel Tries. La publicació d'aquest material didàctic s'emmarca en la política global del Departament de Normalització Lingüística, que dissenya estratègies i programa activitats encaminades a estendre l'ús de la llengua i a millorar la qualitat lingüística dels parlants. Tot i que la publicació va adreçada als centres escolars, poden ésser molts els ciutadans interessats en aquest quadern didàctic.

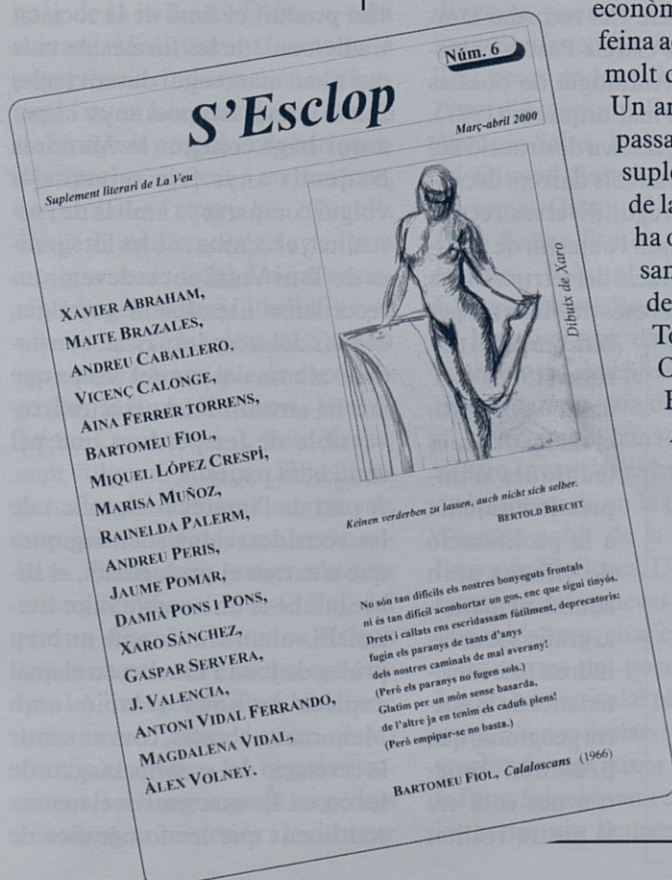
Aquesta plagueta s'ha realitzat tenint en compte la realitat sociolingüística de les darreres dècades. Sobretot a les zones urbanes, els menors de 30 anys presenten greus deficiències lingüístiques i no es troben, per tant, en condicions de transmetre un model correcte als infants.

La Veu i la poesia

«S'Esglop», suplement literari de la revista *La Veu*, editada per l'Obra Cultural Balear de Calvià i dirigida pel nostre col·laborador Joan Fullana, és una mostra del que es pot fer sense quasi tenir mitjans econòmics. La voluntat, el gust per la literatura i la feina acurada han fet que *La Veu* sigui un producte molt digne i objecte de l'elogi quasi generalitzat. Un article signat per Àngel Terron i aparegut el passat dia 21 de maig en el «Balears Cultural», suplement que edita el *Diari de Balears*, parlava de la revista amb aquests termes: «Joan Fullana ha organitzat una tria poètica amb el doble vessant de la divulgació de la poesia feta en català de les Illes i les darreres veus. Noms com els de Tomeu Martí, Albert Herranz, Àngels Cardona, Joan Perelló, Jaume Pomar, Miquel Ferrà, Josep Maria Llompart, Rafel Ginard, Antoni Vidal Ferrando, Damià Pons i Antònia Serrano s'han unit als dels diversos il·lustradors gràfics com Pere Quetglas Xam, Gaspar Servera i d'altres produint una autèntica revista de poesia d'una gran dignitat».

L'autor de l'article d'opinió acaba dient: «Crec que cal celebrar aquesta força de voluntat i il·lusió, crec que ens assenyalen els camins reals amb els quals es bas-teix una cultura sòlida amb la participació de tots.»

Poesia i paisatge

Menorca i Banyalbufar

PERE ROSSELLÓ BOYER

Notes literàries

Els romàntics descobriren el paisatge com a motiu poètic. Abans d'ells només era un simple decorat de fons, que solia respondre a uns trets més tost tòpics. Alguns poetes francesos, com Lamartine, uniren el paisatge i els sentiments del jo, de tal manera que l'espai descrit comunicava el món interior de l'autor. Precisament, per la influència que al segle XIX i principis del XX els lírics francesos exerciren sobre els de les Balears, el paisatge s'anà convertint en un dels temes més importants de la nostra poesia, en el punt àlgid del qual se situa l'obra de Miquel Costa i Llobera i, també, la dels altres autors de la denominada Escola Mallorquina. En general, els poetes de les nostres illes varen comprendre que el nostre paisatge emanava bellesa. Una bellesa que pretenien captar en el poema per tal de transmetre-la al lector. Fins i tot quan a la postguerra els pressupòsits estètics i temàtics de l'Escola Mallorquina foren posats en entredit, els poetes de les Balears no abandonaren el paisatge com a tema líric. La generació dels 50, amb autors com Blai Bonet, Josep M. Llompart, Marià Villangómez

o Jaume Vidal Alcover, també retratà líricament el paisatge, si bé ho féu amb un llenguatge poètic renovador.

Conscient que l'avanç destructor de la societat turística posava en perill el nostre paisatge, Josep M. Llompart va elaborar l'assaig titulat *Poesía y paisaje* (1970), en el qual analitzava com els poetes mallorquins havien descrit la nostra Costa Brava. També Gabriel Cortès havia escrit la monografia *Pintors i poetes davant el paisatge de Mallorca* (1966). Amb l'auge de l'excursionisme molts descobriren els lligams entre la bellesa de la poesia i el de la natura. Tant Rutas escondidas de Mallorca, de Jesús García Pastor, com, més tard, Camins i paisatges, de Gaspar Valero, il·lustren els seus itineraris amb una bona mostra dels poemes que s'hi refereixen. Cal recordar també que Jesús García Pastor va publicar una *Antología de poesías paisajísticas mallorquinas* (1977). Amb la progressiva destrucció del paisatge durant els darrers decennis han aparegut diversos reculls de poemes amb l'objectiu de motivar la preservació del territori. N'és una mostra *Poetes de Menorca per*

social i paisatgística en un passat no gaire llunyà. Quan tots aquests trets i objectius s'uneixen, ens trobam amb llibres com *Menorca tot just ahir...*, amb fotografies de Toni Vidal, i *Banyalbufar: Imatges d'ahir*, amb textos de Llorenç Vich Sancho.

No cal tenir gaires nocions de l'art de la fotografia per afirmar que les imatges de Toni Vidal recollides a *Menorca tot just ahir...* (Sant Lluís, Triangle, 2000) són una autèntica festa per als ulls. El llibre recull una amplíssima selecció de fotografies en blanc i negre sobre la Menorca dels anys seixanta, del seu paisatge i de la seva gent com a dos elements indistricables un de l'altre. Al pròleg Joan Estruch explica el sentiment de nostàlgia que aquestes imatges produeixen, perquè precisament ens palesen que s'ha produït el final de la societat tradicional, de les formes de vida que s'han mantengut durant segles fins fa només uns pocs anys: «per a qui hagi conegut la Menorca d'aquells anys [els seixanta] i vulgui comparar-la amb la de l'actualitat, el conjunt de les fotografies de Toni Vidal pot esdevenir un recordatori literalment nostàlgic, és a dir dolorós, del passat: constatació alhora del pas del temps que ens ha envellit i del caràcter irreversible de les pèrdues que pel camí hem patit».

A part de l'interès fotogràfic i de les consideracions sociològiques que n'extreu el prologuista, el llibre també té un notable valor literari. El volum s'inicia amb un breu pròleg de Joan Perucho, en el qual explica la seva relació amb Menorca i, sobretot, com va sentir la revelació del «sentit amagat» de les coses. És exactament el mateix sentiment que les fotografies de

la defensa del territori (1978).

També el perfeccionament de les tècniques d'impressió ha ajudat a la proliferació de llibres amb abundant material gràfic sobre els indrets més característics de la nostra geografia, que pretenen mostrar-nos com era la nostra realitat

Vidal ens posen al descobert. Però el valor literari del llibre ve donat sobretot pel fet d'anar acompanyat d'un extens conjunt de poemes de vint-i-dos autors menorquins i catalans, juntament amb el mallorquí Antoni Vidal Ferrando. Entre els autors dels textos poètics procedents del Principat cal destacar noms com els de M. Àngels Anglada, Miquel Martí i Pol, Miquel Desclot o Àlex Susanna. Però la part del recull que palesa una major compenetració entre la poesia i l'entorn geogràfic i humà de l'illa és la formada pels poemes dels menorquins: Antoni Moll Camps, Pere Gomila, Pere Xerxa, Àngel Mifsud, Jordi Vivet, Damià Borràs, etc. Tots ells semblen usar la poesia per descobrir-nos aquest «sentit ocult» de l'Illa, a què Perucho es refereix. En uns casos els poetes el cerquen en aquesta Menorca antiga i irrecuperable. Com Pere Gomila que, al poema «Elegia», se n'acomida amb aquests mots: «Adéu pedres eternes dels meus camps. / Molt hem perdut l'espai / que agombolava els somnis i es mirava en l'enigma, / el perfume de la terra embegut de salobre / i aquells ulls innocents / que es badaven al goig de la bellesa.» D'altres, com Antoni Moll Camps, canten la pervivència d'aquest món tradicional i reten homenatge als homes de la pagesia perquè «Ells han guardat l'antiga saviesa / en cançons, en rondalles i proverbis. / Per ells ens parla avui la veu dels avis / com riu que ve de fonts i neus remotes». Àngel Mifsud i Jordi Vivet es refereixen a l'únic element d'aquest «paisatge silent» que és capaç de parlar: la llum. En canvi, Joan F. López Casasnovas (o Pere Xerxa, com vulgueu) adreça a l'Illa dures paraules de denúncia contra «els teus fills tan àvids / que te van sollar». Tanmateix, potser són uns versos de Miquel Martí i Pol, del poema «Cap de Favàritx», els que resumeixen més exactament allò que les imatges de Toni Vidal ens transmeten, quan diuen: «Aquí s'acaba el món, o tal vegada / comença, i el llenguatge de les pedres / és un recer misteriós i lúcid / per

repensar la vida i estimar-la». Per altra part, dins la col·lecció «Imatges d'ahir», ha aparegut un volum d'unes característiques semblants a Menorca tot just ahir...: Banyalbufar: Imatges d'ahir (Palma, Miquel Font ed., 2000). El llibre recull fotografies antigues del paisatge i del poble de Banyalbufar d'altre temps, una part de les quals pertanyen a personatges de la vila. Com al llibre a què abans ens hem referit, també aquí la fotografia es relaciona amb la poesia, tot i que les imatges no posseeixen el valor artístic del llibre de Toni Vidal. En canvi, sí hi podem descobrir un major interès documental, que ve corroborat pels comentaris que Llorenç Vich, l'autor dels textos, posa a les il·lustracions. Precisament pel caràcter documental de l'aplec, les fotografies han estat ordenades en sis grans apartats, que responen a sis aspectes essencials de la vida del poble: la relació amb la mar, els oficis, les festes i celebracions, la cultura, els personatges singulars, i els habitatges. Però on sobretot el vincle entre paisatge i poesia es fa palès és al pròleg del volum. Aquí, Llorenç Vich repassa exhaustivament els diversos poemes que han pres Banyalbufar com a tema, tot recollint peces de Joaquim M. Bover, Pere d'Alcàntara Penya, Maria Antònia Salvà, Josep Carner, Rafel Ginard Bauçà, Miquel Pol, Bartomeu Guasp, Miquel Bonnín, Pere Suñer Bonet, Rafel Jaume, Miquel Àngel Llauger i Jaume Rosselló. Si bé la major part d'aquests poemes –tot exceptuant-ne els tres darrers– són d'autors d'altres temps, constitueixen un inventari exhaustiu de la presència en la poesia d'aquest poble de la Costa Brava de Mallorca. D'entre totes aquestes peces, crec que val la pena citar els primers versos del poema de Josep Carner, titulat precisament «Banyalbufar»: «Tota amplitud i vaga remor s'acosta l'ona, / el cel és alt i clàssic, les brises són lleugeres, / i

amb una graderia de marges s'esclona / el gran amfiteatre de les tomàtigueres.» Llorenç Vich també es refereix a diversos escriptors relacionats amb el poble de Banyalbufar, com els germans Antoni i Ignasi Vich (s. XIX), o a aquells que han parlat de la vila i del seu paisatge, com Josep Pla, Daniel Martínez Ferrando, Robert Creeley, Frank Gentile i Jesús Greus.

Totes aquestes informacions, més que pel seu valor erudit, ens interessen perquè constaten aquesta relació entre literatura –més concretament, poesia– i paisatge. Una relació que creiem que no desapareixerà mai, a no ser que, a més d'haver a fet malbé la terra, els homes d'aquest país nostre arribin també a acabar amb la llengua, amb la poesia i amb tota manifestació de l'esperit.

Notes literàries

El PP no es desmarca clarament de Rabasco quan qualifica de xenòfoba l'OCB

ANTONI OLIVER

El Partit Popular no s'ha desmarcat clarament del seu grup municipal a Lluçmajor, el qual va donar suport a una moció en què es desqualificava l'Obra Cultural i els partits que participaven en la Diada per la Llengua i l'Autogovern per xenòfobs. Aquesta actitud del PP llucmajorenc ha suscitat el rebuig d'altres partits polítics i, fins i tot, hi ha hagut veus crítiques dins el PP mateix, com el batle d'Inca, Pere Rotger.

El grup municipal del Partit Popular (PP) a l'Ajuntament de Lluçmajor va donar suport a una proposta de l'Agrupación Social Independiente (ASI), organització política que lidera Joaquín Rabasco, en la qual es titllava l'Obra Cultural Balear de xenòfoba. La proposta va ser aprovada amb els vots del PP.

La moció d'ASI i de Rabasco venia motivada per la convocatòria de la Diada per la Llengua i l'Autogovern i deia que «es vergonzoso que desde instituciones como el Consell Insular o el Gobierno Balear (conseguido con el voto forastero) se patrocine o apoye a una organización como la Obra Cultural Balear (OCB) que tras una fachada cultural y de reivindicación lingüística, esconde intereses políticos nacionalistas y actitudes incitadoras de la xenofobia».

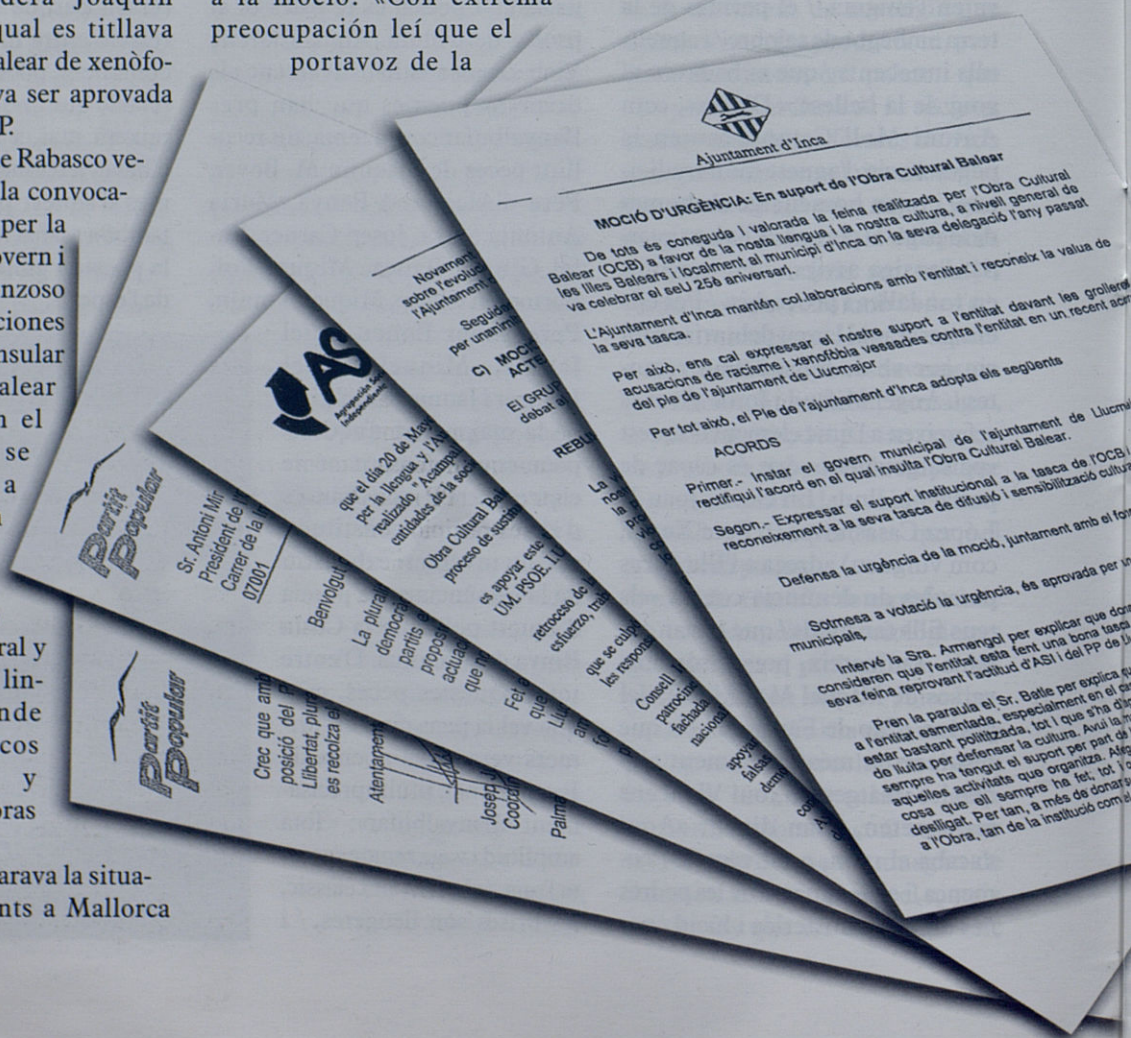
En la moció comparava la situació dels immigrants a Mallorca

amb la dels jueus durant el nazisme i asseyalava que se'ls culpa «de todos los males». El tinent de batle de l'Ajuntament de Lluçmajor, Joaquín Rabasco, proposava al ple municipal que «condene esta actitud xenòfoba de la Obra Cultural Balear y se comunique al Ayuntamiento de Palma, los tres consells insulares y Gobierno Balear la aprobación de esta moción». El que va provocar la proposta de moció foren unes paraules que, segons Rabasco, va pronunciar el president de l'Obra Cultural Balear, Antoni Mir, amb què feia referència a la situació de la llengua catalana a Mallorca. Deia Rabasco a la moció: «Con extrema preocupación leí que el portavoz de la

Obra Cultural Balear afirma que la lengua catalana vive un retroceso y un creciente proceso de sustitución por el imparable flujo migratorio.» En la moció desqualificava el suport que els partits polítics del Pacte de Progrés donaven a la Diada per la Llengua i l'Autogovern.

El ple en el qual es va aprovar la moció, amb els vots només de la coalició PP-ASI, va ser tens i els regidors dels altres partits (PSM, UM i PSOE) varen abandonar la sessió en senyal de protesta.

Després del ple, representants de l'Obra Cultural Balear feren gestions per parlar amb el batle de

Llucmajor, Lluç Tomás, i s'entrevistaren amb el president del PP a Mallorca, Jaume Font, i amb el coordinador general del PP a les Balears, Josep Joan Cardona, per demanar a aquest partit que es retractés en relació amb l'acord del ple de l'Ajuntament de Llucmajor, pres amb els vots favorables del PP. El coordinador del PP, Josep Joan Cardona, va escriure una carta al president de l'Obra Cultural Balear, Antoni Mir. Cardona distingia el vot favorable al «contingut de l'acord» que donaren els regidors de l'Ajuntament de Llucmajor, de la «formulació prèvia», sobre la qual, deia, «mantenim criteris diferents». També afegia que «des de la perspectiva del Partit Popular no podem compartir determinades desqualificacions referides a l'Obra Cultural Balear, entre d'altres raons perquè no s'ajusten a la realitat. Malgrat aquesta opinió, que us vull fer arribar amb tota claredat, haurà d'admetre, senyor president, que cada partit és lliure de fer les seves pròpies formulacions, de les quals no és prudent ni oportú que el PP balear faci valoracions».

És a dir, que el coordinador del PP dóna suport a la moció concreta aprovada en el sentit que «el pleno condene esta actitud xenòfoba de la Obra Cultural Balear y se comunique al Ayuntamiento de Palma, los tres consells insulars y el Gobierno Balear la aprobación de esta moción», però no està d'acord amb les «formulacions prèvies» que comparen l'OCB amb el nazisme, tanmateix no diu res de la presumpta actitud xenòfoba esmentada a l'acord i tampoc de les formulacions prèvies. Cardona,

en lloc de rectificar, filava tan prim que acabava donant suport als regidors del PP que havien votat la proposició de Rabasco. L'OCB considerava «insuficients i insatisfactòries» les explicacions

Pere Rotger, batle d'Inca, (el tercer per la dreta) a la Diada per la Llengua i l'Autogovern de 1996.

rebudes per part del coordinador del PP. En un comunicat assenyalava que «L'OCB considera especialment greu no únicament l'acció d'un partit conegut per les seves actituds antitestatutàries i d'exclusió social, sinó sobretot que un partit que governa a Madrid, que detenta l'administració perifèrica i que aspira a tornar a governar a les Balears, assumeixi una moció falsària i que compara, ni més ni menys, l'actitud de l'OCB o la situació actual amb el nazisme».

Després de conèixer Josep Joan Cardona que les seves explicacions no eren satisfactòries per a l'OCB manifestà a preguntes d'*El Mirall* que «rectificació més pública que una carta crec que no es pot demanar», i afegí que «sé que a l'OCB li sembla poc, però crec que varem expressar amb claredat el respecte que tenim a l'OCB com a entitat que defensa la cultura i que l'opinió del PP no era la que es deia a la proposició. El PP ha donat suport a la majoria de les mocions que s'han fet a altres ajuntaments de suport a l'OCB. A d'altres no, perquè es proposava declarar persona non grata a Rabasco i s'han procurat reconduir». Cardona destacà que si això no sembla suficient a l'OCB creu que cada un pot opinar el que vulgui, perquè té dret a la llibertat d'expressió i ell pensa que és suficient.

A qui no li va parèixer gens sufici-

ent aquesta carta va ser al batle d'Inca, del PP, Pere Rotger, que va aprovar una moció per unanimitat en la qual s'instava el govern municipal de l'Ajuntament de Llucmajor perquè rectificàs l'acord en el qual insulta l'Obra Cultural Balear. I també expressava «el suport institucional a la tasca de l'OCB i fer-li arribar el reconeixement a la seva tasca de difusió i sensibilització cultural i lingüística».

Pere Rotger, batle d'Inca, va manifestar a *El Mirall* que «varem instar que l'Ajuntament de Llucmajor rectificàs» i recordà que l'Ajuntament ha duit a terme una línia de col·laboració amb l'OCB i que «aquesta institució a Inca mereix tot el respecte i suport».

Rotger recordà que l'Ajuntament d'Inca té un conveni de col·laboració amb l'OCB, patrocina els premis de maig i assenyalà que «agraisc l'empenta que dóna l'OCB a la ciutat d'Inca que em sembla molt encertada. A Inca l'OCB no és una institució polititzada, tot-hom hi té cabuda i a mi em va saber greu que a Llucmajor es prenguessin aquesta decisió».

Pere Rotger destacà que no està preocupat pel castellà i que en tot cas està clar que les Illes sofreixen una gran invasió de gent i és just i legítim voler procurar que no desaparegui una llengua i una cultura i que defensar aquesta llengua «no és anar en contra de ningú». Però

Reportatge

destaca que si no es fan esforços per conservar la llengua «en unes generacions serà una llengua minoritària i no podem ser agents passius davant aquesta situació», a la vegada que «hem de saber conviure», afirma Pere Rotger. Respecte a aquesta convivèn-

suposen d'atac a la nostra cultura». Per una altra part, l'Ajuntament de Felanitx aprovà la moció de condemna de l'acord de Lluçmajor per l'actitud del seu equip de govern «envers la llengua del país i el to insultant utilitzat pel regidor Rabasco referint-se

a la tasca encomiable duta a terme per l'OCB». La moció fou aprovada amb els vots del PSOE,

PSM, UM i Coloms de la Sala, i l'abstenció del PP. La regidora felanitxera del PP, Catalina Soler, expressà en el ple la seva sorpresa perquè la moció aprovada a Lluçmajor «no va contra la llengua, sinó contra una associació».

En referència a les reaccions a Lluçmajor, endemés que l'oposició abandonà el ple en què s'aprovà la moció, el conseller de Presidència i portaveu del PSOE a Lluçmajor, Antoni Garcies, demanà al PP que

excloués Rabasco de l'equip de govern de Lluçmajor i es comprometé a deixar governar el PP en minoria, tot i que compta amb el suport d'UM, partit que va permetre aprovar els pressuposts d'enguany.

Per la seva banda la junta directiva de l'OCB acordà exigir responsabilitats al PP, com a màxim responsable que s'adoptàs l'acord de Lluçmajor. També responsabilitza aquest partit de mantenir un pacte a Lluçmajor amb un partit com ASI, que manté unes actituds contràries a l'Estatut d'Autonomia. L'OCB manté que el PP encara no s'ha desmarcat netament del contingut de l'acord pres a Lluçmajor. Analitzant les diferents mocions que s'han aprovat a diversos ajuntaments –algunes amb el suport del PP, d'altres amb l'abstenció d'aquest partit– de rebuig a la moció de Lluçmajor, la Junta de l'OCB destaca que es parlarà amb els responsables dels partits polítics perquè precisin bé que demanen la rectificació de l'acord de Lluçmajor i que s'adoptin al Parlament de les Illes Balears, al Consell de Mallorca i als altres ajuntaments acords que instin aquesta rectificació. Però, qui és Joaquín Rabasco, l'autor d'una moció que ha fet tant d'enrenou? Rabasco és un policia nacional en excedència que fa vint anys que resideix a s'Arenal i que presideix ASI, partit que practica la demagògia anticatalanista entre els votants de parla castellana. La revista *El forastero*, gaseta bimensual de difusió d'ASI que ell promou, ha publicat recentment un decàleg contra la intransigència en què alerta contra el perill catalanista i insta a parlar sempre en castellà.

L'Obra Cultural Balear diu que el PP s'ha de retractar

cia i la defensa de la cultura pròpia, Rotger destacà que «l'OCB a Inca és un exemple a seguir, mai hi ha hagut cap problema i duen una política molt encertada».

D'altra banda, a Pollença, el PP amb Unió Pollencina Independent (UNPI) i Unió Mollera Pollencina (UMP), votà en contra d'una moció, que sortí aprovada amb els vots de PSM, UM i PSOE, en la qual es rebutjaven les declaracions de Rabasco i l'acord plenari de Lluçmajor «pel que

Rabasco, el primer a l'esquerra, en un plenari de l'Ajuntament de Lluçmajor.

SYP CONSUM

PRIMERA CADENA MALLORQUINA DE SUPERMERCATS

TELÈFON D'ATENCIÓ AL CLIENT: **902 42 42 60**

Mallorca neta i natural

Arti Leimbocher

Els 365 dies de l'any treballam per a la gent de Mallorca i per al medi ambient.

Treballar per al medi ambient vol dir treballar en positiu en les nostres tasques de cada dia com a empresaris, com a treballadors, com a alumnes, com a professors, en els serveis públics, en els serveis particulars, a la casa i a l'empresa, a la ciutat i a la natura.

Treballar per al medi ambient en positiu és una actitud ètica davant la vida per garantir el present i el futur del nostre país.

Consell de Mallorca
Departament de Medi Ambient i Natura

*Mallorca,
neta i natural*

“*Hem viscut per salvar-vos
els mots,
per retornar-vos el nom
de cada cosa.***”**

Salvador Espriu

Fidels a la nostra inquietud i vocació de suport a diferents manifestacions culturals, a GRUP ENHER patrocinem la MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ 1997. I felicitem a totes elles per l'energia amb la que divulguen la nostra llengua.

GRUP ENHER, PATROCINADOR DE LA MOSTRA
DE REVISTES EN CATALÀ

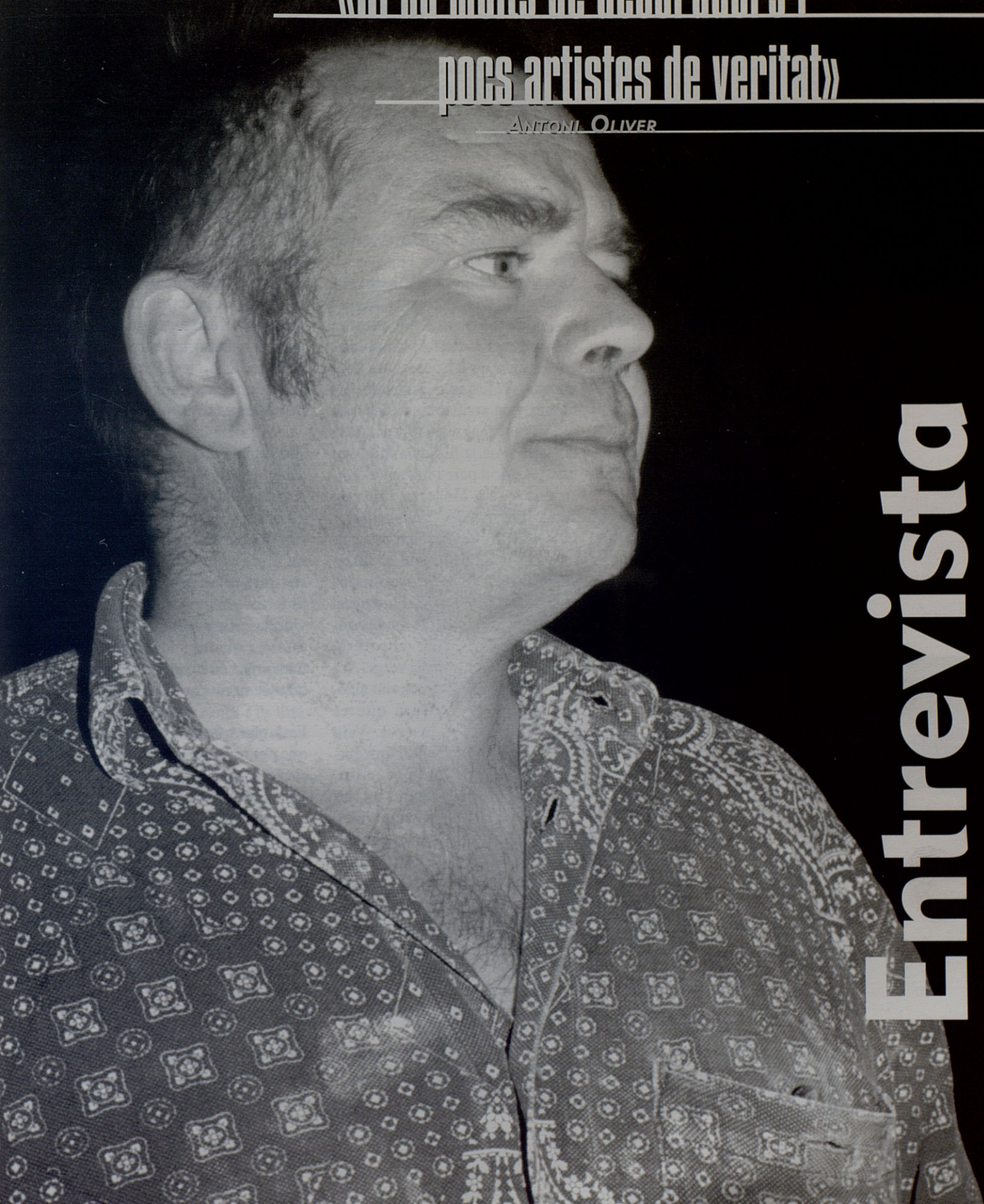
 Grup
enher

Arti Leimbacher

«Hi ha molts de decoradors i
pocs artistes de veritat»

ANTONI OLIVER

Entrevista

Arti Leimbacher
(Berna, 1956), escultor i pintor, fa més de quinze anys que viu a Mallorca, a Campos. La seva llengua materna és l'alemany, però ha après el mallorquí dels pagesos i viu en una casa de pagès, en una finca al mig del camp, i es dedica a l'escultura, inspirat en motius de la naturalesa.

«Vaig aprendre el mallorquí parlant amb els pagesos»

S'ha interessat pels problemes de Mallorca i els viu com un mallorquí més. Troba que es pot aprendre molt de la cultura de la pagesia que cultivava una certa austeritat i la virtut de l'estalvi. Quant a l'art, opina que hi ha molt de decorador i poc artista autèntic.

Com va sorgir el vostre interès per Mallorca?

Vaig venir aquí el 1985. Jo vivia a Suïssa, a la part alemanya, devora el llac de Constança. Feia teatre, com a director. Però fa vint-i-cinc anys vaig estar a Eivissa una temporada. Volia anar a Austràlia i només vaig arribar fins a Eivissa. No volia tornar a les Balears, perquè a Eivissa ja hi havia molts de turistes. Mon pare i ma mare tenien una casa a Mallorca i hi vaig venir de visita. Així vaig conèixer ses Salines i hi vaig trobar una cultura impressionant, una civilització de fa tres mil anys viva, una arquitectura fabulosa. Jo al·lucinava. Vaig trobar una cultura mediterrà-

nia absoluta, quasi verge. Ara ha canviat això, encara que es conserva. Vaig decidir quedar-me per aquí, perquè, en tot cas, volia anar a

la Mediterrània. També volia conèixer la cultura mediterrània, la dels grecs, cosa que significava el Mar Mediterrani com a font de cultura des dels fenicis. Hi ha tota una cultura comuna a la Mediterrània, gràcies, en part, als romans.

Com vàreu aprendre a parlar mallorquí?

Parlant amb els pagesos i amb la gent d'aquí, a poc a poc vas aprenent coses.

Com veieu ara Mallorca?

Hi ha una visió romàntica d'una illa i d'unes terres. Però ara la realitat s'imposa i basta veure la quantitat de cotxes que hi ha, i varen cometre l'error de llevar el tren, que seria una cosa meravellosa. Ara trob que hi ha massa gent. Per exemple, a Santanyí hi ha una autèntica invasió turística de gent amb poder econòmic. La veritat és que jo no sé què he de dir, perquè la majoria de gent pensa que aquesta invasió turística està molt bé. Opinar el contrari és anar contrari. Però, la veritat és que vols anar a un restaurant i està ple, hi ha un estrès constant.

Tal vegada, la gent veu que això dóna riquesa?

Riquesa? Tal vegada, riquesa per tenir una piscina o per continuar consumint, per comprar motos, però no dóna cap riquesa cultural. Al contrari, resulta que la cultura que hi havia està desapareixent. Si vols viure com un pagès i compres cent cabres i quatre vaques, et miren malament. Si no guanyes doblers, la societat no t'acaba d'acceptar.

Està clar que hi ha mallorquins que per tenir més doblers no conserven aquesta cultura.

La veritat és que aquesta cultura agrícola era i és molt dura i avorrida. Tampoc no s'ha d'idealitzar totalment la vida dels pagesos, perquè és dura. Jo he tengut bones experiències amb els pagesos, i també de dolentes, la veritat és que hi ha de tot. Però jo trob fantàstica la cultura pagesa que està basada en l'autonomia i una saviesa, un coneixement en general de les coses que l'envolten. Els pagesos no són especialistes, però havien de saber fer moltes coses, arreglar les eines, dominar les qüestions del

camp, etc. És una cultura basada en el cicle de la terra, transmesa d'una forma oral. D'un pagès es pot aprendre a viure bé i amb poques coses, amb el que necessites. Un pagès va ser el meu professor, del qual vaig aprendre algunes coses. Quan li demanava per què no tenia cotxe, em deia «això és massa motor per a un home tot sol», i tenia raó. Si ho pensaves bé, què n'havia de fer aquell home, d'un cotxe, si podia anar a peu però aquesta és la filosofia, adequar les coses a les necessitats, això és la qualitat de vida, en definitiva. Si hi ha una manca de qualitat de vida, per qualsevol motiu, no està bé. Tenim la possibilitat de tenir més qualitat i no sempre vol dir tenir un cotxe nou, podria ser tenir un ase o fer un bon sopar, menjar un bon peix si n'hi ha. La veritat és que això està canviant, perquè avui en dia no entenem per agricultura el que podia entendre un pagès. Avui en dia l'agricultura no és una idea romàntica, es fan cultius intensius en hivernacles, és una explotació industrial de la terra amb molta química.

Feu algun tipus de plantació agrícola?

Fa temps que vaig tenir un hort, però la veritat és que exigeix molta dedicació. També he fet agricultura biològica. Fa poc vaig parlar amb una dona que té un hortet i hi té de tot. La producció d'un hortet basta per a deu persones i és una cosa biològica. Jo em deman, si en cent metres quadrats pots donar menjar a tanta gent, per què hi ha tanta fam en el món? No ho entenc, però sí que ho entenc.

Com veieu els problemes de Mallorca, la sobresaturació, la manca d'aigua, etc.?

Hi ha una política que no la dicta ni el Govern balear i, evidentment, poc hi tenen a veure els ciutadans. Aquí hi ha uns interessos que no són els meus. Hem arribat a un punt i s'ha de pensar a veure què hi feim. Si, realment, som en una societat tan rica, es podrien fer coses més interessants, per exemple,

des del punt de vista cultural o bé intentar arreglar el problema del residu o fer alguna cosa. Però no es fa res. Per exemple, un jove, quines possibilitats culturals té? Cap. Quant a la manca d'aigua, per exemple, amb un poal d'aigua de deu litres es pot dutxar una persona, però tothom està acostumat a dutxar-se vint vegades cada dia. S'ha de fomentar l'estalvi, la cultura de l'estalvi. Abans estava arrelada aquesta cultura del l'estalvi, la gent estava acostumada a tenir el necessari, ara tothom ha de tenir més i consumir més. Ara, fins i tot, han fet un gran negoci de totes les empreses de reciclatge. La humanitat no està interessada en aquesta cultura alternativa. En definitiva, poca cosa hi podem fer, podem fer una certa crítica, però no tenim possibilitat d'incidir sobre aquesta política absolutament consumista per canviar-

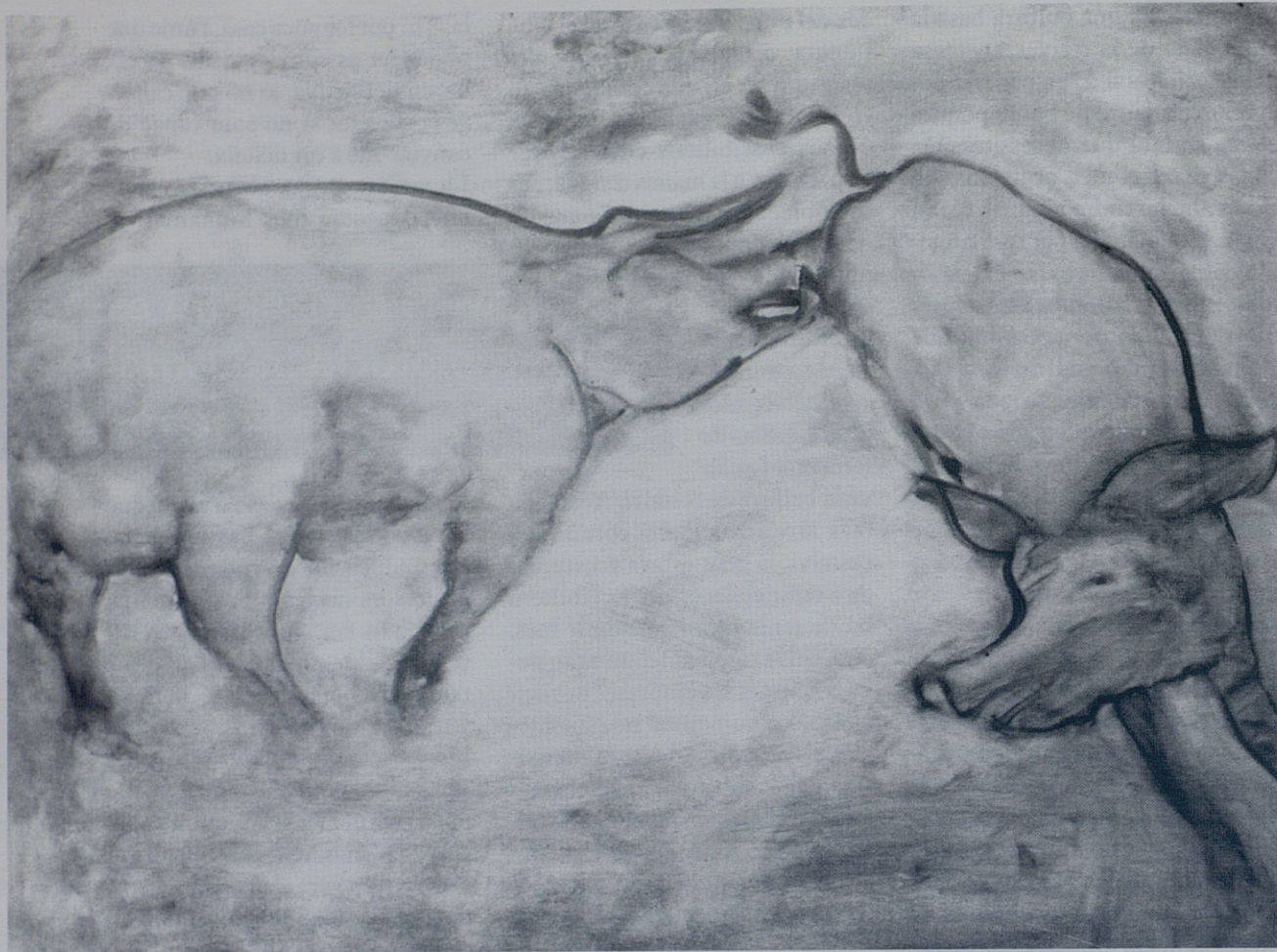
la. S'hi pot fer poca cosa, l'únic que poden fer és viure com ens pareix bé, en definitiva, jo no puc canviar la societat si no som capaç de canviar-me a mi mateix.

La veritat és que abans hi havia una educació més humanística,

«Avui l'agricultura és una explotació industrial de la terra»

sabies el que estava bé o no, el que havies de fer, ara hi ha un altre tipus d'educació i no vull dir que els professors no facin la seva feina, perquè hi fan molt. Els meus fill van a escola a ses Salines i crec que reben una bona educació, però no sempre és així. Estic content de l'educació dels meus fills perquè ara són petits, però s'haurà de veure quan siguin més grans quines possibilitats tindran de continuar educant-se, repeteix el que deia abans, que els joves no tenen un lloc on

Obra de Leimbacher, realitzada el 1995.
És un oli sobre fusta.

anar, una biblioteca, un centre cultural. I amb aquest tipus de societat acabam amb les nostres cultures, no solament amb la mallorquina, sinó també amb totes les altres, és un problema comú a tot Europa.

Seguiu l'actualitat política?

Un poc, però la veritat és que ara n'estic un poc avorrit. A mi m'agradava tota aquella comèdia shakesperiana del temps de Felipe González. La veritat és que de 1990 a 1996 va ser total,

ara és més avorrit. Ara crec que els polítics només es barallen i actuen per fotre's uns als altres. Empren tota la puta energia per fotre el contrari i no per arreglar els assumptes que interessen i són veritablement importants. Si són polítics tocats d'alguna saviesa, haurien de fer alguna cosa constructiva.

I la política de les Balears, com la veieu?

També s'estan barallant tot el dia, és

espantós. La veritat és que no resolen els problemes importants. Per exemple, si es llegeixen un poc els diaris, es veu que tothom vol vendre el seu tros de terra. Si en tenen tres, en venen dos i en conserven un. Això als pobles, perquè els intel·lectuals de Palma no venen, i no venen perquè no tenen res per vendre. És a dir, tothom qui podria vendre, ho faria. Aquesta és la realitat i els polítics no fan res de res per canviar les coses. El que passa també és que això fa pujar

Embat

Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

els preus i després no hi ha qui pugui comprar res, així la terra queda en altres mans. No hi ha una solució, perquè una cosa semblant passa pertot arreu. L'única solució és viure a la teva manera. Viure segons aquesta manera que dèiem, amb qualitat, només amb el necessari, resulta que és contrària a la societat de consum.

Realment hi ha coses que no interessen.

Puc dir una altra cosa?

Digau, digau.

Arribarà un moment que els turistes no tindran ganes de venir aquí, això està ben clar. Si hi ha tanta massificació, arribarà un moment que els turistes no vindran, perquè s'haurà perdut la qualitat. Està clar que els països mediterranis són el lloc d'oci de la societat del centre Europa i del nord. Però si no és Mallorca, per exemple, que encara és tan bella, aniran en un altre lloc, deixaran de venir; si troben un lloc massa massificat, també deixaran de venir. Vénen aquí i compren una casa perquè cerquen sol, bellesa, no tan sols és una cosa especulativa, és una mescla de sentiment i de poder treure'n un profit. En primer lloc, crec que vénen amb la idea de cercar alguna cosa, el que passa és que se'n poden cansar. Però, en definitiva, compren també perquè hi ha una propaganda, perquè es difon que Mallorca està bé i ells veuen una publicació, una revista especialitzada, i diuen vull aquesta casa. O, pitjor, se'n fan una enmig del camp amb un estil pseudorústic que sembla un edifici de Disneylàndia, però en rústic, bastant lamentable, sense cap valor artístic. Per què no fan una escola que

ensenyi a fer l'arquitectura tradicional d'aquí? La casa mallorquina, àrab, mediterrània, qualsevol cosa excepte això que es veu. Veus cada cosa.

Hi ha una certa normativa no gaire respectada.

En l'època dels romans també hi havia normes, amb les normes encara es pot fer alguna cosa bona,

quasi diria que més que bona, perquè seguint la norma arriba un moment que es dispara la creativitat.

Parlant de la vostra activitat com a

artista, en quins camps us moveu?

Una temporada vaig dirigir teatre i ara pint i faig escultura, la meua activitat sempre ha estat lligada al món visual, també he fet alguna cosa de cinema.

El vostre art va lligat sempre a la naturalesa, als animals, al camp?

«No tenim cap possibilitat d'incidir sobre la política consumista»

Un artista sempre hauria d'estar en contacte amb la naturalesa. Si no mires les naturaleses, perquè cada cosa té les seves naturaleses, no pots fer res.

Dispersió d'esperant Sant Blai. 1988.

**exco
leta!**
Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**exco
leta!**
Gianni Rodari

Això quasi seria un concepte filosòfic.

És clar que seria un concepte filosòfic, no es tracta de dir anem al camp i ja veurem què passa.

Quina forma teniu de treballar,

ceptual podia ser una composició, una escultura, un objecte. Però si agafes un quadre de Goya, endemés del concepte, hi ha altres coses, una forma de pintar. Deia tantes coses que no es pot comparar amb altres.

«Tots veiem el mateix, però no tots ho convertim en art»

quin exercici feu sobre un objecte, una pedra, un animal?

Exercicis sempre se n'han de fer, perquè així surt l'obra, no pots esperar que vengui la inspiració. El que dispara la inspiració pot ser qualsevol cosa, i has d'anar molt viu. Un cap, un objecte, tot el que m'envolta, la meua vida, pot servir d'inspiració, jo agaf tot el meu món, però el radi d'aquest món, a l'hora de servir per fer art, pot ser més gran o més petit, més estret o més llarg, amb bones proporcions o no, amb colors més agradables o menys. A partir d'aquí pot començar l'art. Tots veim el mateix, però no tots convertim el mateix que veim en art o ens serveix d'inspiració. A mi els invents en art no em van gaire bé.

A què dieu invents?

Als invents artístics, a les tècniques, una tècnica és una tècnica, no és art.

Il'art conceptual, què li sembla?

Depèn del l'artista, un concepte pot ser molt bo. Temps enrere con-

Què estau fent ara?

Ara faig unes escultures. Per exemple, una que és un xotet que passa per

damunt un sac de cranis, perquè vaig trobar en una cova un xot que passava per damunt uns cranis i és una imatge que no es pot oblidar. Això em va inspirar aquesta escultura.

Us varen definir com a bioescultor?

En algunes revistes em varen definir d'aquesta forma. Un bioescultor és un que fa julivert? No hi estic molt d'acord. Fa molts d'anys vaig fer alguna cosa amb materials del camp, per exemple, una escultura que era un tub i al tub hi havia peixos vius. Ara faig una cosa amb formigues i el títol serà *La ciutat promesa*. És una ciutat on hi ha formigues. Ara faig aquesta ciutat de guix, que tindrà ponts, gratacels, carreteres i unes

formigues dins un tubs que recorren la ciutat. No sé quin simbolisme pot tenir, però el cert és que les formigues sempre es mouen. És complicat. Tampoc no puc fer molta filosofia sobre això. La naturalesa és la base de la meua vida com a escultor, l'ecologia també. Els animals tenen més respecte a la naturalesa que nosaltres. Ara, les formigues són també com una societat, es pot interpretar així.

Quins pintors us agraden?

Tots els qui són bons, des dels clàssics fins ara. M'agrada l'art d'Altamira, l'art popular, Velázquez. L'art popular no és tan sols l'art africà, per exemple, fa cinquanta anys també era art popular fer pa-

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 - PALMA DE MALLORCA

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 - Palma - Tel. 971 71 80 37

ners o un determinat tipus d'arquitectura, i avui en dia què seria? A mi m'agrada més un objecte de la vida quotidiana, artesà, un ventador, per exemple, que no un artista conceptual que fa un xou que no té cap fons. Ara hi ha molts d'artistes que, simplement, no són artistes.

Com es distingeix un artista seriós d'un impostor?

És molt fàcil de distingir, encara que sigui difícil de dir, d'explicar, perquè hi ha casos diferents. Per exemple, Bacon és fabulós, va tenir una vida ben singular, l'artista seria aquell que té alguna cosa a dir, una tensió, perquè en cas contrari seria un formalisme, una decoració, l'artista seria un decorador.

L'artista ha de tenir una tensió interior?

Sí, un artista visual ha de dir coses, encara que n'hi ha d'eclectics. Tal vegada, primer ha de tenir un projecte i després un poc d'enfrontament amb el que l'envolta. L'enfrontament és bàsic, si no hi ha

això, fas una decoració, no fas art. Jo estic al marge de les galeries de Palma. No vaig als cenacles artístic, estic aquí al camp agafant pedres, fent la meua vida, no vull xerrar malament de ningú, encara que podria. A vegades, la vida social té tanta importància que l'art passa a un segon terme. Hi ha pintors molt bons a Mallorca, perquè hi ha una bona cultura

d'art visual, però les galeries no els agafen. Hi ha gent que no va entrar en la dinàmica de la postmodernitat i en quedaren despenjats. Hi ha artistes que tenen un contracte amb un galerista i fan alguna cosa que agrada i es ven, però això no és art autèntic. El problema és que els galeristes són negociants i demanen el que es ven, i això no ajuda a fer un artista, els galeristes no són mecenes ni estan interessats per l'art, estan interes-

sats a vendre un producte, no són els Mèdicis. Amb aquestes condicions no pot sortir més que mediocritat, cauen en una pura mecànica, fan quadres com xurros, la majoria fan això, jo al·lucín i em fa mal. Estar entre aquesta gent,

«L'artista és aquell qui té alguna cosa a dir»

entre aquests forners que fan cada dia uns panets no és interessant. Tàpies és a prop dels vuitanta anys i encara innova. Perquè realment n'hi ha que obrin camins, són la veritable avantguarda, i d'altres que no. No és cap problema si n'hi ha que fan decorativisme, cada un que faci el que vulgui, el que passa és que el món de Mallorca està dominat per aquesta mediocritat.

Les darreres notícies del camp, 1999.

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

Jaume Vidal

Jaume Vidal, un apassionat del cinema

ANTONI OLIVER

Jaume Vidal, apassionat del cinema, dirigeix la revista *Temps Moderns* —que es pot definir com una revista sentimental de cinema— i realitza vídeos i curtmetratges. També du a terme una intensa tasca com a exhibidor de pel·lícules clàssiques dins els cicles que organitza el Centre de Cultura.

La seva devoció per les històries cinematogràfiques ben contades és evident. A través dels cicles que organitza, rendeix un permanent homenatge als seus ídols cinematogràfics, entre els quals hi ha els grans Ford i Welles. Ells i d'altres han contribuït a fer les grans obres mestres d'aquest setè art, fet d'ombres i somnis, que és el cinema. Recentment, el seu curt *Dijous Sant* ha guanyat un premi en la primera Mostra d'Audiovisuals dels Països de la Mediterrània.

Què és *Dijous Sant*, com va néixer i quin n'és l'argument?

Una grup de gent ens plantejarem la necessitat d'impulsar una

infraestructura cinematogràfica per fer un cinema de les Illes i per a les Illes i que tractà la nostra problemàtica en tots els seus aspectes. El Consell de Mallorca havia iniciat una política de beques i vàrem creure que aquesta era una bona oportunitat per realitzar una pel·lícula sobre una història que a mi m'havien contat feia molts d'anys. Estiguérem implicats en el projecte, i els vull mencionar expressament, Xavier Flores, Miquel Pascual, Manel Claudi Santos, Vicenç Mates, Magdalena Aguiló, Albert Ribas i Antoni Serra.

Quina era aquesta història?

Joan Bonet em va contar la història. Vàrem sol·licitar la beca i ens posàrem a fer la pel·lícula. La beca no arribà a cobrir ni el deu per cent de les despeses, però vàrem considerar que era important que el Consell es preocupà per aquests temes audiovisuals. La història és una crítica a la falsa moral burgesa. Un senyor manté durant tot l'any una amant i el Dijous Sant és l'únic dia que pot fer l'amor amb ella. El Dijous Sant un amic el supleix en la processó i se'n va a la casa de l'amant i fan l'amor, i al final torna a la processó. La dona l'ha vist passar i li ha fet un senyal convingut i, per tant, no sospita res, li dóna un confit, però en realitat qui passa a la processó és l'amic. Aquesta és la història que contà Joan Bonet. Altres persones han contat aquesta història; a Antoni Serra, per exemple, la hi havia contada Miquel Àngel Co-

dijous
sant

lomar. No sé si és un mite o una anècdota real, el que sí puc dir és que aquests darrers anys tres o quatre persones sabien la història i l'han contada. La pel·lícula incorpora altres elements i, fonamentalment, vol ser un homenatge al cinema no parlat, mut. A l'estrena hi havia un pianista que acompanyava la projecció i no hi havia rètols. També és un homenatge a Murnau, perquè és una pel·lícula muda sense rètols, totalment explicada per imatges.

Sou dels qui pensau que a partir dels anys cinquanta, principi dels seixanta, no s'ha fet res que ho pagui en cinema?

No sé si posaria aquestes dates, però pens que a nivell estètic el cinema, a partir dels anys setanta fins ara, ha canviat bastant i crec que ha fet un gir de 360 graus, sobretot s'ha perdut l'encant de contar històries. A més de la violència implícita i explícita, trob que les pel·lícules estan estructurades com si fossin videoclips, amb plans molts ràpids i molta acció. Tot aquell *tempo*, el silenci, les seqüències o els plans on no passa res, però hi passa molta cosa, i és l'actor qui diu què passa amb la seva expressivitat, ha desaparegut. El que jo dic és que aquesta manera de fer cinema des dels inicis fins als anys quaranta i cinquanta ha desaparegut. Posaré un exemple del que es fa avui en dia. Una pel·lícula que tothom ha vist com *Salvar al Soldado Ryan* és un insult a l'espectador. Hi ha més cinema en una pel·lícula dels anys quaranta que a tot *Salvar al soldado Ryan*, que cau en el cinema fàcil. Hi ha bon cinema als anys setanta i avui dia. No podem dir que tot és dolent, però a mi m'agrada més aquell cinema en què la càmera es col·loca a l'altura dels ulls, on hi ha un temps per explicar les coses, si un pla dura tres minuts, idèntic tres minuts, i on es veu una interpretació magistral dels actors i es nota la presència d'un bon guionista, d'un bon director de fotografia o director artístic. Avui en dia, per exemple, la figura del director ar-

tístic no existeix, perquè una bona part de la seva feina es fa per ordinador. No vol dir que no siguin útils els ordinadors, però aquest món de la informàtica ha fet canviar el concepte de cinema i l'estètica. Un jove veu un pla de quaranta segons i ja el troba avorrit, troba que no hi passa res, quan tal vegada hi ha una intensitat dramàtica total. Vull reivindicar la figura dels grans directors de fotografia com Musuraka, Krasker Krasmer, Greg Toland, La Shelle, Sol Polito, o dels grans guionistes com Ben Hecht o la tasca que feren al cinema gran escriptors com Chandler, Hammet o James Cain.

Ens podeu explicar un poc quina és la tasca que feu a Sa Nostra en referència als cicles de cinema que organitza?

Fa deu anys ens plantejàrem fer cinema en 35 mm. Aquí no hi ha filmoteca i nosaltres no podem entrar a dins la xarxa de les filmo-

teques, alguna vegada ens han deixat pel·lícules, però no gaires. El que hem fet ha estat recuperar per a l'espectador el cinema clàssic dels anys quaranta i cinquanta i de l'època muda, sobretot cinema europeu i nord-americà. A causa de la manca de filmoteca, hem fet una de les funcions de la filmoteca que és passar pel·lícules, hem fet l'aspecte d'exhibició. Així el públic pot veure obres de Ford, Murnau, Lang, Griffith, Bergman, etc.

Quin gènere cinematogràfic us agrada més?

Hauria de parlar de gèneres, més que d'un gènere concret. Esmenraré tres gèneres. M'agrada el cinema negre, el *western* i, després –ja no es un gènere, però m'agrada tot l'expressionisme alemany. Per exemple, Ford tenia sensibilitat cinematogràfica i dominava el medi de tal manera que veus John Wayne menjant un plat de mongetes al desert i en sents l'olor o

Societat

bevent una tassa de cafè i sents l'aroma del cafè. L'atmosfera de cinema realista que crea el cinema negre també m'agrada, darrere això hi ha uns bons guionistes, com Wilder, Faulkner, James Cain. Darrere hi ha uns fotògrafs com Musuraka, més actors i di-

Eisenstein i Welles. Eisenstein crec que ha contribuït molt al cinema, sobretot en l'aspecte del muntatge; Ford, perquè és el millor director, i Welles, pel seu plantejament estètic – també, em cau bé com a personatge perquè en el fons és un perdedor – i per la temàtica de les seves pel·lícules. També Griffith és important, perquè ha aportat molt

al llenguatge cinematogràfic i és un element importantíssim dins la història del cinema. Per exemple, Wilder ha fet obres mestres de cada gènere cinematogràfic, excepte del *western*.

Què manca a Mallorca per fer una política audiovisual encertada?

Amb la creació de L'Arxiu d'Imatge i So de Mallorca s'ha posat la primera pedra per a la consolidació de la Filmoteca de les Illes Balears, on hi haurà un fons i es recuperaran pel·lícules filmades aquí. Ja hem recuperat *El*

Secreto de la Pedriza i *Flor de Espino*, i ara es restaurarà *El hombre de las Baleares* i pel·lícules del cinema mut fetes a Mallorca. També s'han d'adquirir pel·lícules de la història universal del cinema, clàssics americans i europeus, pel·lícules franceses, angleses, soviètiques...

En referència a la indústria cinematogràfica què es pot fer?

La indústria cinematogràfica no existeix. El Consell de Mallorca dona aquestes beques. Jo no som gaire partidari de donar beques. El millor seria tenir una infraestructura cinematogràfica. El Consell de Mallorca podria tenir una mínima estructura, uns grups elèctrics, unes càmeres, focus, tot el que s'ha de menester tècnicament per fer una pel·lícula, perquè ara s'ha de llogar. Si dones tota aquesta infraestructura i les subvencions, per exemple el revelat, ja dones una ajuda molt important, perquè el lloguer de la infraestructura i les despeses de laboratori suposen molts de diners en el pressupost d'una pel·lícula. Què passa? Doncs que quan es dona una subvenció, per exemple, per part del Ministeri de Cultura, s'inflen els pressuposts. En realitat el productor el que assegura és que la subvenció paga els costos reals de la pel·lícula. Presenten un guió en què hi ha una escena que s'ha de rodar amb helicòpter i això són tres milions i si ho fan realment amb una avioneta només són 300.000 pessetes, és a dir, fent coses d'aquestes aconseguixen que la subvenció pagui el cost de la pel·lícula. Si ja es té una infraestructura i et presenten un pressupost, pots dir bé aquí teniu la càmera, el *tràveling*, els focus i tres hores de material verge. El que passa és que a vegades no interessa. A vegades, si tu dones un seixanta per cent dels pressuposts i et demanaven el vint, no ho accepten, perquè els deixes les infraestructures que, segons el pressupost, són valuoses, però el que volen són les cinc-centes mil pessetes de subvenció, els diners en efectiu. Si el Consell adquirís una infraestructura, crec que seria una inversió bona.

Vidal és el director del Departament d'Audiovisuals del Centre Cultural Sa Nostra.

rectors que sabien dirigir i unes pel·lícules que avui en dia és impossible que es tornin a fer.

Quins directors trobau que són els grans mestres indiscutibles?

La *Nouvelle vague* va fer una espècie de triangle i va posar dalt John Ford, en un extrem Howard Hawks i l'altre Alfred Hitchcock, però on es col·loca William Wyler, Billy Wilder, Raul Walsch comences a pensar i ara mateix et surten trenta directors més. Per dir-ne tres, posaria Ford,

A black and white photograph of two men in suits shaking hands in a courtyard. The man on the left is holding a briefcase, and the man on the right is holding a folder. They are standing on a cobblestone path. In the background, there is a large potted plant and a stone pillar. A metal railing is in the foreground.

Qualitat en la Gestió

"SA NOSTRA" és una entitat de persones per a persones, gestionada sota els principis de qualitat total i sempre orientada cap a la satisfacció del client.

La confiança dels nostres clients és un estímul constant de superació. Per això, donam suport als sectors que generen benestar per a la nostra comunitat. Perquè les Balears són la nostra raó de ser.

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

Costitx, un petit poble del la comarca del Pla

GASPAR VALERO

Costitx és un municipi de la comarca del Pla.

Té una extensió de 15,4 km² i una població de 824 habitants (dades de 1996). El 1855, se segregà del municipi de Sencelles, en un procés carregat de disputes i plets.

Començam la visita per l'església parroquial de la Nativitat de Nostra Senyora. L'any 1236, l'església parroquial de Santa Maria de Canarossa fou erigida a l'alqueria de Costitx, i el cavaller Arnau de Santacília féu aixecar l'església vora les cases. Però, aquesta localització no pogué ser viable per estar situada en l'extrem nord-est del districte i l'any 1238 perdé la categoria parroquial en benefici de la de Sant Pere de Sencelles; malgrat tot, Arnau de Santacília aconseguí mantenir el temple de Costitx com a oratori amb oficis religiosos dues vegades a la setmana. El 1672 es creà la vicaria *in capite* de Costitx. El temple actual s'inicià l'any 1696 i s'acabà el 1772. Entre 1775 i 1779 l'escultor Bartomeu Picornell obrà el retaule major antic. El 1913 l'antiga vicaria s'erigí en parròquia de Costitx.

La façana de l'església és un parament llis on s'obre el portal major, de llinda i amb brancals en forma de pilastres estriades. En el sobreportal hi ha un nínxol que acull una imatge de la Mare de Déu. Més amunt hi ha un rellotge de sol i una claraboia atrompetada. La testera no té decoració, i marca la caiguda dels aiguavessos. El campanar sobresurt de la part de la capçalera en dos cossos de secció quadrada, a més d'un coronament amb un arc ogival a cada lateral i remat en forma de tres cossos piramidals. L'interior presenta una nau de planta rectangular dividida en cinc trams amb coberta de volta de canó amb llunetes. Al peu hi ha la tribuna del cor, sostinguda per un arc rebaixat. Les capelles laterals són cinc, amb entrada d'arc rodó; uns arquets de mig punt comuniquen

les capelles del mateix costat. El presbiteri mostra una coberta d'un quart d'esfera avenerada. El retaule major és modern, de 1961; presenta quatre columnes de jaspi mallorquí i frontó sobre un arc obert al cambril. Conté la imatge de la Mare de Déu de Costitx, una talla gòtica policromada. També hi ha el sepulcre, des de 1969, de Margalida Amengual i Campaner, *Cativa*, (1888-1919), dona venerable de Costitx. A la part superior de l'arc toral, que separa el presbiteri de la nau, hi ha una cartel·la amb el relleu de la Mare de Déu i la data de 1701. A l'esquerra del presbiteri una estança serveix d'arrencada de l'escala del cambril de

Santuari Talhiòtic
de Son Corró.

la Mare de Déu. Acull un retaulet manierista de la Mare de Déu del Roser, fet pel costitxer Francesc Vallespir, i un llenç barroc amb l'escena de la Trobada de la Mare de Déu. Les capelles de l'esquerra o de l'Evangeli són les següents: la primera és la del Baptisme, la segona és la del Cor de Jesús, el tercer espai acull el portal lateral, la quarta és la de sant Llop, la cinquena és la de sant Josep, amb retaule barroc; acull la imatge de la Mare de Déu morta, del segle XVIII. Les capelles de la dreta o de l'Epístola són les següents: la primera acull l'escala del cor, la segona és la de sant Antoni abat, la tercera és la del Sant Crist, la quar-

ta capella és la de sant Sebastià, i la cinquena capella és la de la Mare de Déu del Roser. A la dreta del presbiteri hi ha la sagristia; té dos trams de volta de creueria i nervadura helicoïdal. El cor conté un orgue procedent de l'església de Sant Jaume de Palma, instal·lat al lloc actual l'any 1835.

Continuam per la **casa de na Margalida Cativa**, situada darrere l'església. En aquesta petita casa, hi va viure i morir Margalida

Amengual i Campaner, *Cativa*, (1888-1919), dona amb fama de santa. Té portalada de llinda d'una peça que dona accés a una clastreta on s'aixeca la façana, de dues plantes d'alçat i portal de llinda. A l'esquerra del portal hi ha un bust de Margalida Cativa. L'interior, molt reduït, mostra una sala de rebre, on es conserven records i fotografies de la dona venerable; a l'esquerra, hi ha l'escala que puja al primer pis; més a l'esquerra, un

Itineraris

portalet de llinda comunica amb l'habitació de la serventa de Déu, amb el llit amb incrustacions de marqueteria i un ninxolet practicat a la paret que conserva la imatge venerada de la Immaculada.

Com a **casals remarcables** del nucli urbà de Costitx, en destacam els següents: l'antiga **casa d'Arnau de Santacília** se situa al núm. 23 del carrer que el cavaller té dedicat al poble. Té façana de dues plantes d'alçat, aixecada davant una carrera ornamentada amb una morera; s'hi obren dos portals de llinda, moderns, enmig dels quals hi ha un coll de cisterna adossat al mur, de secció semicircular, amb un ninxolet triangular al capdamunt. El primer pis mostra un balcó amb dos portals. L'interior, reformat recentment, presenta al corral posterior un coll de cisterna de secció quadrat, amb una

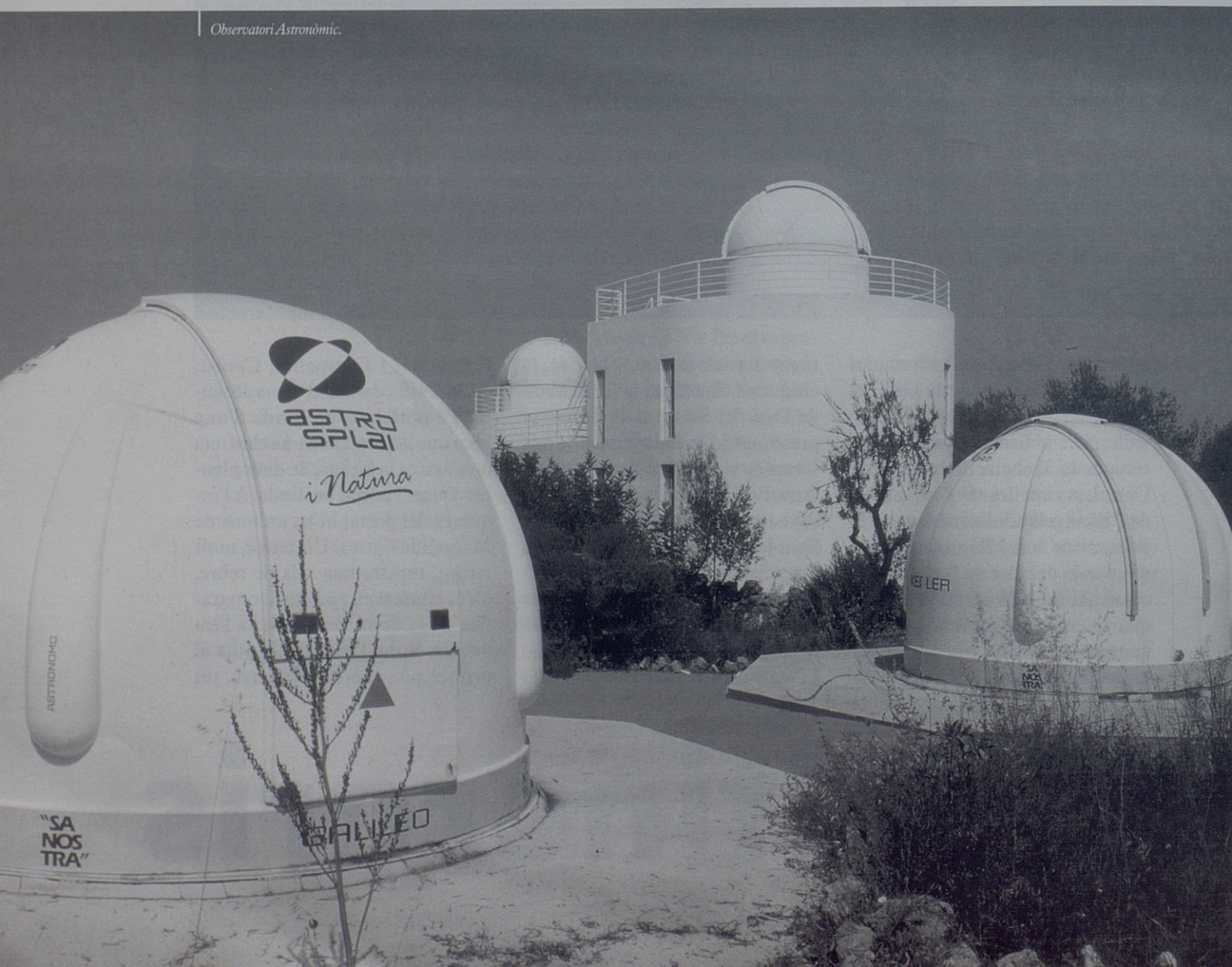
cartel·la amb la data de 1642, i amb marques visibles de pedra gastada per treure aigua. La **posada de Son Vispó** se situa al carrer de Jaume I, núm. 8. Té tres plantes d'alçat i portal forà d'arc rodó. A la planta baixa, hi ha una finestra a cada costat del portal; el primer pis mostra tres obertures, de les quals la central és un balcó. Era el punt de referència al poble de la possessió del mateix nom, la més gran del terme. **Can Alenyar** és un dels casals significatius de la plaça del Jardí; té dues plantes d'alçat i portal forà de llinda, amb dues finestres a cada lateral; el primer pis mostra un total de cinc obertures, de les quals la de damunt el portal és un balcó; la part posterior mostra una portassa amb balustrada superior.

S'Aljub se situa al C/ Major i data de l'any 1886. Aquest dipòsit d'aigua servia per abastament d'aigua

per al consum humà i també com a abeurador de bestiar. Té secció rectangular i coberta de volta. A la part superior, hi destaquen dos colls de cisterna iguals, de secció quadrada i brancals de marès. De la part inferior dels colls parteixen sengles canaletes de pedra picada que conduïen l'aigua a la pica corresponent, de pedra viva.

La **Capelleta de la Mare de Déu** recorda el lloc on la tradició situa la trobada de la imatge de la Mare de Déu. Segons aquesta llegenda, uns al·lots que es passejaven amb un capellà, que era el seu mestre, trobaren la imatge en un magraner poc després de la conquesta de 1229. Els costitxers decidiren fer-li una capella, que poc després fou la parròquia primera de Canarrossa. La capelleta data de l'any 1913; té secció quadrangular, amb peanya de pedra que conté la

Observatori Astronòmic.

inscripció: «Arrom alcalde, Vidal vicario, 1913». La part superior, de pedra maresa, acull el nínxol que conté una imatge de la Verge; el coronament és una motllura a dos aiguavessos amb el remat d'una creu. Actualment, el diumenge de l'Àngel, la imatge venerada a l'església es duita en processó fins a la capelleta i retorna després a l'església.

El **Santuari talaiòtic de Son Corró** se situa a l'altura del km 2,800 de la carretera de Sencelles a Costitx. El jaciment arqueològic és famós perquè l'any 1894 el propietari d'una finca de Son Corró, l'amo en Joan Vallespir de Can Pere Pina, hi descobrí els valuosíssims caps de bou de bronze. Tant el santuari com les troballes daten del talaiòtic final. La Societat Arqueològica Llul·liana, encapçalada per Bartomeu Ferrà, intentà excavar el jaciment i sol·licità la compra dels bous per part de les institucions. Lamentablement, el solar del santuari fou molt remogut per a usos agrícoles i les peces foren adquirides, però anaren al Museo Arqueológico Nacional, de Madrid. L'any 1995 s'ha reexcavat el monument i s'hi han reconstruït els pilars centrals, operació no exempta de polèmica. A partir de la reexcavació, s'hi han trobat noves peces de bronze i s'han consolidat els murs que configuren la planta rectangular, lleugerament absidal a la part nord/nord-est; també s'han reconstruït sis columnes en dues filades paral·leles de tres cadascuna. L'espai interior del santuari amida 10,30 m de llargada per 8,20 d'amplada, amb una superfície de 84,5 m².

L'**Observatori Astronòmic de Mallorca (OAM)** fou inaugurat el maig de 1991 i és el primer centre d'astronomia de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i el més oriental de l'Estat espanyol. Ha estat finançat pel Govern balear, la Caixa, l'Ajuntament de Costitx i l'OAM amb dues finalitats: en primer lloc, per fomentar la investigació en el camp de l'astronomia; en aquest sentit, l'OAM està integrat dins la xarxa d'observatoris GEA (Grup d'Estudis Astrofísics) i segueix les pautes dels processos observacionals de l'Institut

d'Astrofísica de Canàries. El segon objectiu bàsic de l'observatori és la divulgació de l'astronomia entre escolars i interessats.

Església parroquial de la Nativitat de Nostra Senyora. En el sobreportal es pot veure un nínxol que acull una imatge de la Mare de Déu.

Relojería Española S.L.
Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA
LONGINES
SWISS WATCHES

⌚
TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

ck
Calvin Klein
watches

Hamilton
AMERICA'S TIMEKEEPER SINCE 1892

PIERRE BALMAIN
SWISS WATCHES

swatch
SWISS MADE

NOVA ADREÇA
Plaça de Cort 14
Tels.: 971 721 563 - 971 724 344
Fax.: 971 714 369

Tendències

cinefàgia

Ningú no és estrella a tothora

MATÍAS VALLÉS

El cine és l'art —o la indústria— de les casualitats. A mesura es multipliquen els factors implicats en la realització d'una pel·lícula, i creix exponencialment el nombre de productors, s'incrementa l'aleatorietat.

És prou conegut que Ronald Reagan va estar a punt de ser Rick a *Casablanca*, un detall que hauria alterat la història de les mitomànies i de la Guerra Freda. És menys conegut que Frank Sinatra havia estat contractat per interpretar un policia de mala jeia en la dècada dels setanta. Ol' *Blue Eyes* va acabar rebutjant el paper i un altre actor va arribar a extrems inaudits per interpretar-lo. Es tractava de Clint Eastwood i la pel·lícula va ser *Harry el brut*, que va fer molta gent multimilionària. Els cops de sort defineixen una trajectòria. Aquesta incertesa perpètua fa que cap figura de l'escalafó cinematogràfic tingui el seu lloc assegurat. La mobilitat és llampeguejant, tenint en compte a més a més que s'està jugant amb mils de milions de pessetes en cada empresa. Mentre a les províncies de l'Imperi creiem que les estrelles són perpètuas, allò cert és que coneixen llargs períodes de letargia, si més no d'obscuritat.

Totes les grans dames, tant si és Bette Davis, Katherine Hepburn, Lauren Bacall la que pidola bons papers per a dones madures, com la insofrible Bette Midler, han patit aquesta condemna. Per descomptat, els eclipsis no afecten únicament les actrius. Recordin el fabulós ocultament de Kevin

Costner, el naufragi del seu *Waterworld* i de la majoria de pel·lícules que va assajar quan es va extingir el carisme del seu ball amb

llops. Fins i tot valors estables pel seu patetisme com Sylvester Stallone, que el 86 era el nom més cotitzat del firmament, per no parlar d'Arnold Schwarzenegger, han estat castigats per fracassos reiteratius. Bruce Willis va encadenar desenganys —*bombs*, en l'argot— abans de la seva actual resurrecció, consolidada amb *El sexteto*. El cas de John Travolta és el més conegut a Espanya. Al límit del ridícul després d'*Stayin' alive*, va ser rehabilitat per *Pulp fiction* i va passar a augmentar les files dels qui cobren més de dos mil milions per pel·lícula. L'ostracisme tampoc no és exclusiu dels qui copen les pantalles. Directors de culte com Ridley Scott, Brian de Palma —malgrat la seva esgavellada *La foguera de las vanitats*— o David Lynch han aguantat la creu que resumeix la situació. Han estat verí per a la taquilla, aquest *box-office poison* que utilitzen els executius per exorcitzar els grans noms que passen per una mala ratxa. Fins i tot el diví Spielberg va haver de menester una cura de rehabilitació després d'aquell 1941 que va rodar amb John Belushi. Va ser rescatat per *Indiana Jones*, en què, un cop més, el protagonista va ser Harrison Ford només per exclusió. El geni de *Tiburón* exigia a Tom Selleck per al paper. A tall de resum dels vaivens, Michael Eisner, president de la patriarcal i entrañable Disney, va despatxar un agent que cercava uns bons emoluments per al seu representat amb el despectiu «la seva carrera és al vàter». I convé recordar que, davant dels qui insisteixen en la vena artística del cel·luloide, Hollywood funciona d'acord amb una estruc-

tura jeràrquica que no ha de tenir cap enveja a l'exèrcit. De fet, els caps dels grans estudis reben el nom de *brass*, igual que els militars amb entorxats.

Contràriament al que se sol pensar, la carrera d'un astre de la pantalla és més curta en la seva esplendor que la d'un futbolista. En un article recent publicat en la revista *Time* de David Ginola, el jugador francès del Tottenham afirmava que els seus salaris privilegiats eren deguts a la cresta d'ona tan breu. La realitat és ben diferent. Comencem, però, per les excepcions. La més esplendorosa correspon al Clint Eastwood ja esmentat. Amb els setanta acabats de complir, el sexagenari va triomfar en taquilla amb *En la línia del foc*, *Sense perdó* i *Los puentes de Madison County*, a més de dur-se'n un Oscar a la millor direcció. D'aquesta manera, enllaçava amb una trajectòria fenomenal. Al llarg dels darrers trenta anys, l'actor que va començar rodant *spaghetti westerns* a Almeria i que un dia dirigiria *Bird*, ha estat l'actor més cotitzat en cinc ocasions. Concretament, en els anys 72, 73, 84, 85 i 93.

Ara que hem trobat un contraargument per a la nostra tesi, la consolidarem

amb els noms dels qui varen ocupar la segona plaça, per darrere de Clint Eastwood en aquells anys. El 1972 va ser George C. Scott. El rondinaire ja mort es va convertir des de ben aviat en verí per a la taquilla. Els seus problemes amb l'alcohol, els seus rampells de violència i un tarannà temperamental que l'impulsava a deixar els projectes teatrals o cinematogràfics a mitges —acabar *Patton* va significar una prova hercúlia— només li varen garantir un estrellat episòdic. El 1973, la segona plaça va ser per a Ryan O'Neal, ajudat evidentment per *Una història d'amor*. Un cop més, l'addicció a diverses substàncies, un proverbial mal caràcter i una pessima elecció de papers es varen aliar en contra seu, no obstant les estimulants *Què em passa, doctor?* o *Lluna de paper*. La segona plaça va correspondre, el 1984, a Bill Murray, un còmic de culte catapultat a aquesta plaça per *Los cazafantasmas* i eclipsat ràpidament, tot i que va quedar per sempre en el cor dels bons cinefàgics. El 1985, després d'Eastwood, hi havia Eddie Murphy. La seva carrera va assolir l'estratosfera després del seu debut estel·lar al costat de Nick Nolte en aquelles fantàstiques *48*

horas de Walter Hill, però va conèixer moments de declivi quan el graciós va voler ser pompós. Finalment, el 1983, la segona plaça era per al diví Tom Cruise. Fins i tot aquest diminut actor, que en la seva visita a Mallorca es va delestar amb els balls regionals típics, ha viscut aventures extravagants com l'odissea vampírica, l'estranya cinta d'ambientació irlandesa o la interpretació d'un veterà del Vietnam paralític. Ha intervingut en missions cinematogràfiques més impossibles que la seva pel·lícula d'igual títol.

L'anàlisi pot enfocar-se des de perspectives diverses, sense que variï

el fons de la reflexió. Per exemple, fa catorze anys el quart actor més cotitzat de l'Univers sencer era Michael J. Fox. L'heroi de *Regreso al futuro* va ser retirat pel Parkinson, però la seva carrera pipellejava des de feia temps. El cinquè millor pagat d'aquesta llista era Chevy Chase i, si alguns dels lectors que han arribat fins aquí no l'associen amb cap rostre concret, els alab el gust. Pel que fa a la importància d'aquestes llistes, convé recordar que molts guions magnífics dormen el son dels justs, i no per la seva qualitat intrínseca, sinó perquè no rebran el vistiplau fins que un actor determinat n'accepti el paper. Un Oscar no resol res. El magistral Richard Dreyfuss de *Tiburón* i *Encontres a la tercera fase* va rebre una estatueta per *La chica del adiós*, però la seva cotització es va reduir a la meitat pels seus problemes amb les drogues. La travesia del desert li va durar més d'una dècada. L'expulsió del Paradís té símptomes inconfusibles que sumeixen els condemnats en la desesperació. William Goldman, guionista de pel·lícules tan imprescindibles com *Dos hombres i un destino*, *Todos los hombres del presidente* o *Marathon man*, ho expressa perfectament en el seu recent i autobiogràfic *Wich lie did I tell?*, en el qual es refereix a l'angoixosa sensació que es produeix quan el telèfon deixa de sonar.

Stern

Cinquanta anys de fotoperiodisme

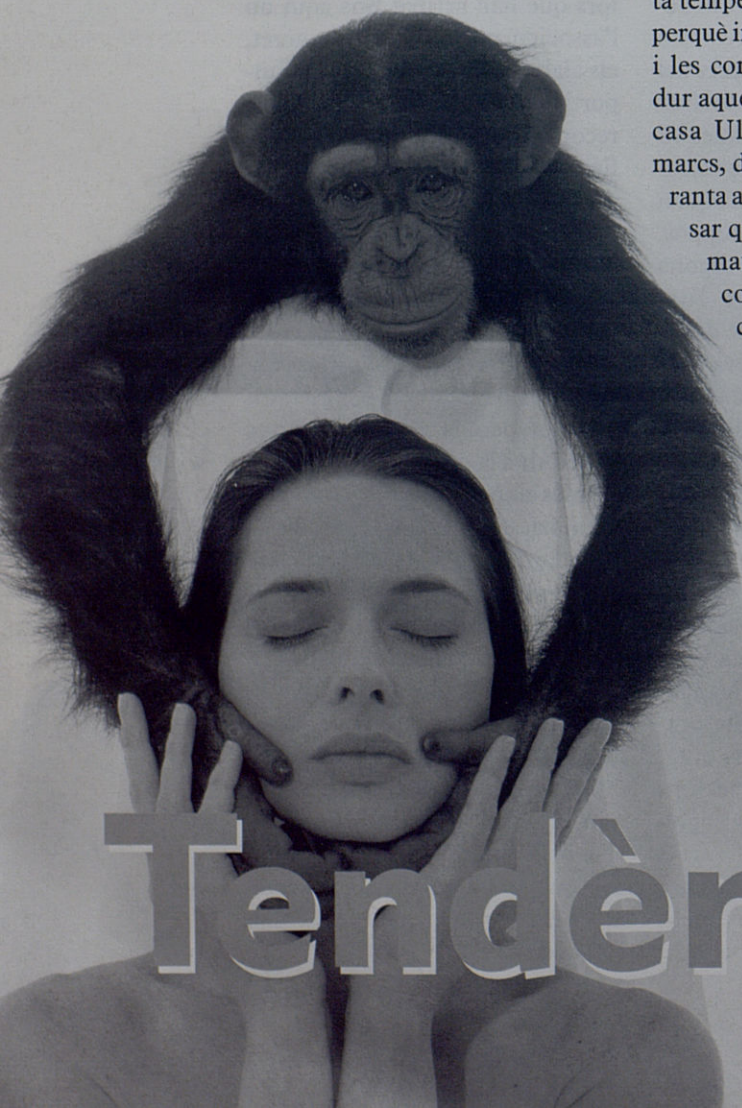
CRISTINA ROS

El doctor Erich Salomon (Berlín 1886–Auschwitz 1944) fou un personatge novel·lesc. Fill d'una família benestant, estava a punt d'establir-se com a misser quan va entrar a fer feina en el departament de publicitat de la casa Ullstein. La primera vegada que agafà una càmera amb les mans va ser per fotografiar algunes escenes que havien de servir de prova en una sèrie de processos judicials que tenia l'empresa. Però el moment en què va decidir convertir-se en professional de la fotografia arribà el dia que davant seu esclatà una forta tempesta. Va cridar un fotògraf perquè immortalitzàs la inundació i les conseqüències. Salomon va dur aquestes imatges úniques a la casa Ullstein. Li pagaren 100 marcs, dels quals en va donar noranta al fotògraf. Llavors va pensar que ho hauria pogut fer ell mateix. I al dia següent es va comprar la seva primera càmera.

Se'l considera el pare del fotoperiodisme. Es diu que va ser el primer que va temptar l'experiència de fotografiar gent sense que se n'adonàs. És el que es va anomenar fotografia càndida, foto desapercebu-

da, extreta d'allò que és viu i que no adopta una actitud per a la foto. Així, o més o menys així, va començar el fotoperiodisme modern. I fou Alemanya el país que donà el vertader impuls a allò que, en poc temps, es convertiria en una forma de treballar generalitzada i en part imprescindible de premsa escrita. Fou a Alemanya on treballaren els primers grans reporters fotogràfics, els quals donaren prestigi a l'ofici des dels seus inicis.

Parlàvem dels anys vint. Trenta anys després, just a la meitat del segle XX, va néixer la revista alemanya *Stern*, una publicació que al llarg dels seus cinquanta anys de vida ha donat una importància absoluta a la fotonotícia. Per celebrar-ho, *Stern* ha organitzat una gran exposició, de més de tres-cents imatges, seleccionades entre les millors que han publicat en aquestes cinc dècades. La mostra, que té caràcter itinerant, s'ha pogut veure a Palma, en concret al Casal Solleric, fins a final de juliol. És, sens dubte, la millor exposició de fotografia de premsa que s'ha pogut veure a l'illa en els darrers anys i, per a molts, una de les millors mostres de fotografia dels últims temps. I és així perquè en aquesta selecció es troben les firmes dels millors reporters, alguns

Tendències art

dels més premiats internacionalment, de les agències més prestigioses del món. Però també perquè es recullen esdeveniments històrics i petites anècdotes, personatges coneguts i molta gent anònima. Amb això, *Stern* ha volgut oferir «La imatge de l'home», genèric amb el qual s'ha titulat la mostra. Més enllà del valor artístic de l'obra —que el té—, aquestes més de tres-centes imatges són testimonis de la vida. Sense preparar les escenes prèviament i la major part de les vegades sense avisar els retratats, les fotografies tenen una vivor i una credibilitat molt notable, i per això mateix desperten moltes i fortes emocions.

Si parlem de valor artístic, en la fotografia de premsa passa a un segon lloc. El primer, sens dubte, és per a la notícia, el tema, això és, el document social. I, amb freqüència, la fotografia es converteix en notícia per ella mateixa. El fotògraf era en el lloc i en el moment oportú; i a més n'ha sabut treure profit.

Perquè el que més impressiona d'aquesta exposició de fotografia de premsa, a més de l'enfrontament personal amb cada

una de les imatges,
amb la sorpresa
que inclo-
uen o

amb l'esdeveniment que en guardàvem en la memòria, és la forma com el fotògraf, cada un dels fotògrafs, ha sabut captar l'escena. Ben segur que moltes d'aquestes escenes foren mil vegades fotografades, i algunes al mateix moment que ho feia el que ha aconseguit la imatge. Doncs bé, en l'exposició d'*Stern*, la major part de les fotografies són imatges úniques. En cada moment i en cada situació, foren la foto.

Darrere seu, ben segur que s'han escrit milers de paraules. Quan, en realitat, no en feia falta cap ni una, de paraula. Cada una d'aquestes imatges es comenta tota sola. Contemplant-les, hom s'enfronta a les reaccions humanes, a la barbàrie, a l'alegria, al dolor, a l'angoixa, a la lluita col·lectiva, a l'expressió de les més diverses cultures, a la misèria, a la fam, al luxe, a situacions ridícules, a l'amor, a l'odi i a l'imprevist.

D'aquesta exposició al Casal Sollerí, n'han quedat una sèrie magnífica de catàlegs. De format generós, gran qualitat de paper i excel·lent reproducció. Però només es troba en alemany i en anglès. A l'Ajuntament de Palma, responsable del Casal Sollerí, li corresponia obligar a dur a terme la traducció del catàleg a la llengua d'aquest país.

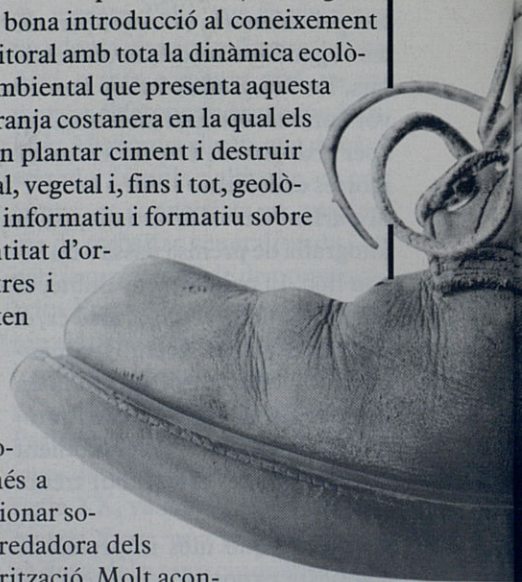
Tendències llibres

RÍEL MESQUIDA

Per als amadors de les plantes i animals

Hauria d'haver acabat la frase del títol dient «de les nostres Illes», perquè abdues obres tenen com a protagonista el medi ambient balear. *La flora de la serra de Tramuntana. Guia d'itineraris botànics* (Impremta Gràfic Art) de Gabriel Vicens i Bartomeu Bonet és una eina preciosa i molt ben feta per a tots aquells que volen conjugar l'excursionisme i la contemplació de les espectaculars escenografies naturals amb la saviesa botànica i, també, per a tots aquells altres que volen conèixer, sense moure's de la butaca on llegeixen, la gran varietat de plantes que hi ha en aquesta reserva de biòtops i microclimes i fins ara sense gaire pressió humana, ni urbanística, que constitueix la serra de Tramuntana. El treball d'aquests dos educadors ambientals és modèlic: una magnífica introducció en la qual subratllen que la seva feina està dirigida a mostrar i valorar el patrimoni tramuntaner per garantir-ne la protecció; la descripció i identificació de 120 espècies vegetals amb excel·lents fotografies realitzades *in situ* i, finalment, un conjunt d'itineraris representatius dels diferents hàbitats de la Serra i que inclouen les principals

plantes descrites. Una meravella. Stop! *Litoral de Menorca* (Institut Menorquí d'Estudis) de Begoña Oquiñena és una bona introducció al coneixement de la plataforma litoral amb tota la dinàmica ecològica i la riquesa ambiental que presenta aquesta vorera de mar o franja costanera en la qual els dits humans solen plantar ciment i destruir tota la vida animal, vegetal i, fins i tot, geològica. Llibre molt informatiu i formatiu sobre la immensa quantitat d'organismes terrestres i marins que habiten a la zona litoral, sobre els seus processos geomorfològics i ecològics i que, a més a més, ens fa reflexionar sobre l'actitud depredadora dels humans: la balearització. Molt aconsellable per a totes les edats i condicions.

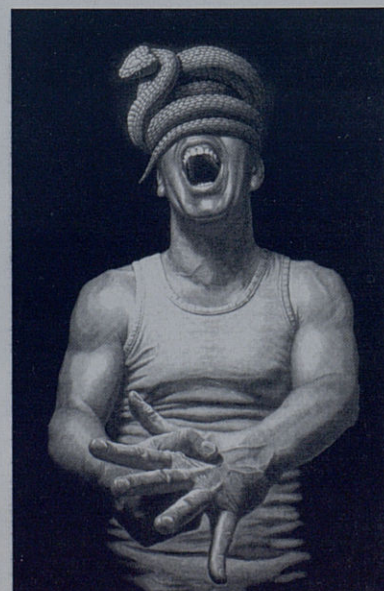

De novetats poètiques: Perucho i Gómez

En un temps (com tots?) en què la poesia escrita com a poemari es ven en edicions que tenen els cinc-cents exemplars com a sostre i en què la poesia dita ha trobat un petit espai dins la societat de l'espectacle, us recomanaré un parell de llibres de versos memorables, rellegibles i que valen l'alegria. Enguany Joan Perucho fa vuitanta anys i el desembre de l'any passat va treure *Els morts* (Editorial Columna), en què recull cinquanta poemes en els quals rememora cinquanta persones amigues que són mortes, però estan vives en el seu record. Eugeni d'Ors (a qui el llibre va dedicat), Riba, Dalí, Cunqueiro, Ponç, Sagarra, Picasso, Ferrater, Brossa, Foix, Junoy, Miró, Pla, Aleixandre, Gasch, etc.,

són alguns dels noms que constitueixen un àlbum poètic que conjumina la informació íntima, el valor històric i aquesta malenconia viva dels epitafis sincers. No hi ha ni morbositat ni nostàlgia barata: petits monuments fets amb mots per convertir en eterns els instants de contacte. Stop! Valentí Gómez i Oliver ha començat un diari poètic el 25 d'agost de 1998 i l'ha acabat 365 dies després. Per donar-se marxa, cadascun dels dies ha agafat un fragment de diari (de *La Vanguardia* al *L'Stampa*, d'*El Punt* al *Financial Times*) que li ha suggerit una il·luminació poètica. El resultat és un llibre en edició català-castellà, *La realitat poètica* (editorial Empúries), que es llegeix com un entreteniment literari

amarat de retalls de diari que li donen un aire com a d'anys seixanta ben viu, irònic i entenedridor.

Dos llibres essencials

Eugeni Xammar és un dels caps clars de la cultura catalana del segle XX, que, pels tan repetits motius d'anormalitat cultural, encara resulta un desconegut. Poliglota,

amador de la literatura i de la política, es passà la major part de la vida fora del país: primer com a corresponent de diaris catalans, europeus i nord-americans, després com a exiliat. Ha deixat una obra esparsa en articles i textos que s'ha recollit en *Periodisme, Seixanta anys d'anar pel món i Lou de la serp*, publicats a Quaderns Crema, i en les seves excel·lents memòries, *Tots els camins duen a Roma*, que aparegueren a Edicions 62. Ara ha sortit *Cartes a Josep Pla* (Quaderns Crema), a cura de Xavier Pla, que recull vint-i-cinc cartes, algunes de molt llargues, que van des de 1924 fins al 1972. Un pròleg de cinquanta planes, molt ben documentat i informatiu, ens contextualitza les relacions amistoses i culturals entre Xammar i Pla, un apèndix afegeix cartes, articles i docu-

ments amb què Xammar solia acompanyar les epístoles i un conjunt de notes a peu de plana arrodoneix les llacunes que podria tenir el lector. Una prosa fresca i moderna, un pensament avançat: un llibre imprescindible. Stop! Per als mestres i estudiants, per als qui estimen la llengua catalana, per als qui en volen saber la història, per als qui encara tenen problemes amb l'origen del català i no són conscients de la seva romanitat, *El català, llengua romànica* (Edicions 62), del professor Lluís López del Castillo, els esborrarà tots els interrogants. I els donarà un conjunt d'ordenades, sintètiques i amenes informacions sobre les bases de la romanització, l'expansió del llatí, l'evolució que va tenir fins que va donar lloc a les diverses llengües romàniques i quin és el lloc del català en aquest procés. Una obra per tenir a mà.

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

**VENDA DE PIANOS
VERTICALS I DE COA**

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCHE • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

Dos clàssics de l'especialització

Les botigues es troben situades en un dels carrers comercials més emblemàtics de Palma i es consideren dos clàssics de l'especialització. La merceria Ca Na Maria des Fil té 110 anys de vida i va néixer com un negoci que subministrava el fil amb el qual, antigament, les dones es feien les calces. Paraguas M. Segura es va fundar el 1910 com a fàbrica i botiga de paraigües i bastons. Ambdues, avui, constitueixen un model de comerç tradicional, qui sap si en vies d'extinció.

Maria Arrecio, la padrina de Maria Rosa Monmay, fou la dona amb empenta que creà Ca Na Maria des Fil, dedicada a la venda de fil per fer calces, calcetins i guants, que en aquell temps es duïen d'Alemanya. També oferia corbates, xalines (mocador que en el segle passat els homes utilitzaven com a corbata), mantellines per anar a missa, botons, fils de brodar... En l'actualitat, els mostradors s'omplen de ventalls, a l'estiu, i de guants, a l'hivern, i molta de la clientela és estrangera.

El mateix succeeix amb la botiga de Maribel Segura, néta del fundador de la tenda de paraigües, que explica que molts d'estrangers compren mantons, un producte que han introduït no fa gaire. La venda de paraigües es produeix a l'hivern, i la de ventalls, a l'estiu. «Ara la gent no empra el ventall per espantar la calor, sinó com un complement», diu Segura. La fàbrica de paraigües ja no existeix i s'importen del nord d'Espanya, de Catalunya i, sobretot, dels països asiàtics. Un altre producte típic d'aquest negoci són els bastons. N'hi ha de rústics, de fantasia i d'altres que tenen el mànec de plata. Avui dia la gent acostuma a comprar-los no per ajudar-se a caminar, sinó per lluir dins una bastonera a casa seva.

Paraguas M. Segura
Carrer de Jaume II, 22 A.
Tel. 971 71 61 08

Merceria Ca Na Maria des Fil
Carrer de Jaume II, 13.
Tel. 971 71 77 83

CONCURS d'avantprojectes arquitectònics per al **RECINTE FIRAL** de Palma

El **nou** RECINTE FIRAL serà un **deu!**

El Govern de les Illes Balears convoca un concurs d'avantprojectes arquitectònics per al nou RECINTE FIRAL de Palma, un dels compromisos més significatius d'aquesta nova era del nostre país. Ara, tots els arquitectes tenen l'oportunitat de demostrar la seva creativitat per projectar un dels millors recintes firals d'Europa, l'aparador de les nostres Illes.

FIRES
I CONGRESSOS
de BALEARS, S.A.

Aparador del futur

Més informació: Fires i Congressos de Balears, S.A.: C/ Ciutat de Querétano s/n. 07006 Palma de Mallorca. Tel.: 971 77 13 02 - Fax: 971 77 01 60. firessa@firesicongressos.com

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**

Vicepresidència i
Conselleria d'Economia, Comerç i Indústria

Quatre illes,
un país
cap frontera

Tantes coses fetes... ...tantes per fer

Encara no fa un any, i...

- Avui hi ha més prosperitat social.
- El nostre territori ha millorat en qualitat.
- Preparam unes infraestructures modernes i adequades.
- Apostam a fons per l'economia productiva.
- Avui els joves estan més preparats per al futur.
- L'estructura administrativa és més democràtica i participativa.
- El diàleg social és avui més present que mai a les nostres Illes.

***Tantes coses fetes...
...tantes per fer***

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**

**Quatre illes,
un país
cap frontera**